

Богдан ЧЕПУРКО,
м. Львів

Наче те листя дерев Воїнам нових часів

Як безлисті дерева, змерзлі дерева взимку — стою на перехрестях Чумацького Шляху, і здається, прожив сто життів. Рідні мої, чи вмерли ви, чи завмерли? Стоїте під вітрами й ховаєте в собі нове цвітіння. Підростає, розростається, стає сильнішими, й досвід кожної зими соковито вибухає, брунькується, спалахує суцвіттями нових сонць, обнімає світ сердечними долоньками любові, зеленює масивом листя, ясноцвітним і білоцвітним сявом зримих пелюсток, щедро купаючи світ у світлі й барві озонових протуберанців, ловлячи горлечками світлих бажань сонячні потоки магми, яснозорі енергії Мами, що їх заряджає творець світу й світла жагою життя. Ярієте у грозівій купелі грому, вітер хилить вас до землі, ви ж розпростуєтесь до зір і летите розпашілим духом до найсвятіших зірниць. Вбираю вас усією душею, взолочую найкоштовнішими променями духовного світла, возоною живу природи літургією повстань, обнімаю чистою любов'ю крону вашого лету, брати мої й сестри, — вкорінені в землю, крилаті вісники весни. Коли за вікном листоверзець, і все листопадово оголене, і нема ще сніжної віхоли, яка прикрасила б німу завмерлість природи, пірнаю в глибини власної душі, торкаюся вселенської ніжності між самотністю і самістю — у вир життів колишніх і майбутніх. Отсю вертикаль святого причащення до родової тайни піднімаймо вверх як найкоштовніші поклади духовного досвіду, вживляймо нуртування проминулого в новий часопростір, еднаймо ближніх і дальніх, творім новий підтекст нашого часу, сокровенну внутрішню потребу висвітлити пейзажі душі, реалізувати глибинне призначення людської сутності, адже свобода творчості — це й чесність із собою: роби, що тобі до вподоби, бо як це сподобається іншим, якщо не полюбить своє! Не переходи, не переступи, не впади в самолюбство: те, що тобі відкриється, має бути любе й миле всім сушим. Й водномить ця глибока ніжність не мала б бути розманіженою, а гострою і строгою, як ніж, як лезо бритви, як стріла міцної, всепроникаючої любові. Роса вішого слова цілує мене в уста — росту від перших днів мого земного буття, гостро відчуваючи святу розділеність і неминуче змагання світла й темряви. Живу правдою, яка пронизує сутне. Риси за рисою Божі риси рослили українську людину. Впорядкування земного часопростору — богонадхненна справа: вдихни Святого Духа, вмийся чистими водами первознань, наведи лад і справедливість у взаєминах, твори рай у душі, веди багатоголосу мелодію до верховин

шастя. Вольно чи невольно — всі включені у боротьбу добра й зла. Втілення і перевтілення не самоціль — всі мають неповторне значення й призначення в обрядових реалізацій. Як це звести до купи, погодити, довести до рівня взаємодій, творчості й співтворчості — задля світлого творення особи Народу перед лицем Бога? Брати і сестри по крові й во Христі, стоїмо на водах Йордану перед святими Водохрищами — щоб гідно звершити велику містерію Різдва, розпроцатись із душами відійшлих аж до великод-

новім мості. Стоять роззяви і роззираються довкруг — добре, що не втратили життєвого інтересу! Полюбіть одне одного в своїй сокровенній одності й самотності — своє неவிгублено вірне бажання жити! Творіть літургію в храмі душі, яка вічно хвилюється, звучить, священнодіє в образнім слові, в молодильних мелодіях воскресіння. Всяк окремо, народжується і помирає окремо, однак вразлива душа ніколи не самотня: білий світ повний світлих образів і вражень. Мовлять століття і щонайменша мурашка,

розумілий і прекрасний шем вищої насолоди звичаїв і традицій, обрядів і ритуалів незрівнянного світообразу преображеної суті. То в одному, то в іншому кутку світобудови брентить і величною птахою злітає в піднебесся українська пісня, і вже ти купаєшся у тих прадавніх вічно юних злетах материнських вод, в квітах і зелах відродженої природи, у кроні й корінні дерева життя — пливеш на цих божественних лодіях мелодій у серце Всесвіту, а там на неторканому троні сидить небесний Володар і каже, що це добре, бо й справді є ж якісь вічні, архетипні, Божі, універсальні первні, що живуть і житимуть до кінця-

вільному перетіканню енергії в суспільстві, високій правді існування. Хіба не знаєм, на що йдем, не здогадуємось, що ми непрохані гості у цьому світі, який став затісним для Тайни, бо й тіло — в'язниця душі, а розкіш і кошмар генофонду взаємопожираються? Як і те, що хтось мудро править, і тлінність тіла зруйнує в'язницю духа, аби душа вознеслась до Неба, набираючись Божою снаги перед новими втіленнями. А там, як Бог дасть, повернемось ще раз і не раз у грішні сіті пристрастей та амбіцій цього прекрасного в ідеалі, але затьмареного зрадою, цього такого недосконалого білого світу. Хто це знає?! Тіло буде іншим, час і простір будуть іншими. Ми будемо інші. Нас вже ніколи не буде. Цей лист нічого не означає й нікому не адресується. Хто його прочитає серцем, той відчує. Не прощаюся, бо ж вічність поруч. Не тут. Не там. Ніде. Ворожий час порвав мирні ілюзії й роздер завісу судного дня. Господи! Яка ж то дивовижа — передосвітня тиша білого світу: все завмерло й німіє напередодні народження нового серця! Святі дерева нічого не можуть змінити — святошно вкрились інеєм і голосно мовчать. Звіряток, пташка можуть сховатись у своє лігво, нору, гніздо, кубельце, людина теж тулиться й шуляється в затишному куточку й зиркає на покуть, а вкорінені зела — навстіж, наростіж: відкриті всім вітрам і негодам, борні й стихіям. Яку ж це треба мати сміливість й духмяну можливість, а ще більше довіру до Творця й сотвореного, коли нікуди не сховашся, а треба жити! Розкриті дерева повноголоса надхненні — ворують корінням, жваво шумлять гіллям й листками на весь гай. Гомо гоміні в снах гомоняють. Велич сотвореного горить в крові! Зоря іде назустріч і молока вливає в силу нашу — вмиває рани воїну й вістить, аби готовий був човен огненний, як золото розлитись з дня до ночі, й через всю вселенну волами смирними тягнувся в синій степ, де ляже сонце спати уночі, — бо день за днем між ясних зір життя минає, і віз, і воли співають на молочній стежці, яку пролила Матір Світу. Моя Україно, тут — як на долоні — Твоя судьба й призначення у світі. Будемо битись, поки не здолаєм оскал московський — сто раз проклятого і зрадженого людства! Бо й що казати дітям нашим, які пловатимуться в очі старих і мудрих — і право матимуть?! Січ Христова співає про подвиги ратні: кинемося на ворогів, бо хто швидше йде, має славу, а хто зволікає — ворони на того кричуть і кури сідають... Боронись, земле: жалю гідний — хто не розуміє; грім небесний — хто не встане за правду нашу! Маємо спати на сирій землі, а їсти траву зелену, доки не виб'єм орду з рідного краю!

нього скресання, літургійного Воскресіння. Цього святого й щедрого Вечора, коли ще небеса відкриті й рука Орія голубить своїх дітей золотою печаттю вічності, зібрались ми на чисте віче омита плісняву і порохно в душах, творити й співтворити культурний оптимум, величний, стиль хліборобської раси, усну Книгу споконвічного передання з усіма його вершинами й безоднями, тулити в пучках рельєф і чуттєві глибини українського слова на всю повноту й силу нашої земної спроби. Шедрийша лепта кожного виповнить океан всенародної посвяти, стане новим початком в духовнім преображенні. Христос хрищається в ріці Оріїв! Стань на роздоріжжі! Кінь пасе тебе мудрим оком. Всі сльози ти виплакав, усе, що мало статись, уже сталося — не повернути часу, не затримати на кали-

травинка, квітка, пташка. Всіх полюбить Творець, все ж одухотворене Його благодаттю. Щедре доквілля ніжно омовлене, назване, отже, твоє — будь причетний до вся! Кожна людина — така, як є, і така, як всі, але кожна людина інакша, інша. Іншість вибрана не нами — це наша сутність. Занурюйся з головою в чистий потік свідомості, пречисту розмову з Богом, якої ніколи не забагато, обживай серцем недосконалий світ і надхненно вдосконалюйся в ньому, обожною ластівку, яка завжди встигає вирватися з окресленого пейзажу на краєвиди одухотвореної свободи. Все у всьому: ти музикант і композитор, сценарист і режисер, актор і оператор своєї ж уяви, яка заново творить і відтворює білий світ. Завмираєш у захваті від цього часопростору, в якому так багато надхнення і краси: глянть — повсюдно витяє ви-

світньої межі. За якою... і ніхто цього не знає, але кожен усміхнеться життю крізь смерть. На білому полотні, на білому камені зроджується неперебутня любов. Двічі на вічність являється Птах, щоб за третім разом сотворити рай. Що й казати на ненаписаного листа, на на вічно обоюдне: що сталося, що відбувається, що з того буде? Одне в одного запитуємо, й серце розкряється всоте, й кінця-краю тому не видно, бо й відповіді в Могилах. Хіба я не знав, народившись володіти світами і самим собою, всеціло посвятити себе земній гостині, але й небесним устремлінням, свідомому й втіленому, як круто повернеться моє життя?! Вживляю невимовне і невідчутне в кожну клітину, втаємничую крок за кроком Божі тайни, тішуся одухотвореною природою, втіленою духа, реалізації ірреального,

Повернення додому

"Брати і сестри, народе України! Ми повернулися, і я відчуваю у своєму серці щастя. Ми справді єдина сім'я. Нас об'єднує не тільки ця земля, це повітря, не тільки наша спільна робота — нас об'єднує наше бажання зробити так, щоб кожен із нас був вільним, щоб кожен із нас був членом єдиної сім'ї. І моє серце зараз співає пісню. Воно співає пісню любові — любові до народу України. Ми пройшли через страждання, тортур, біль, хвороби. І головне — через моральний та психологічний тиск. Але ми постійно відчували любов нашого народу. Любов людей, які молилися за нас, які боролися за нас. І ми зараз відчуваємо цю любов. І я люблю вас, люблю тебе, народе України. Слава Україні!"

(Із заяви звільненого вченого-релігієзнавця Ігоря Козловського в аеропорту Харкова)

Ігор Козловський

На Донбасі відбувся перший за останні два роки великий обмін заручників. На підконтрольній Україні території повернулися 73 заручники, натомість українські перемовники передали самоназваним "ДНР" та "ЛНР" 233 людини. Спочатку була цифра 306, але кілька десятків бойовиків не захотіли повернутися на непідконтрольній Україні території, залишилися у вільній від терористів та окупантів Україні. Українська сторона відмовилася передавати **всіх утримуваних громадян Росії**, включених до списків на обмін представниками самопроголошених "ЛНР" і "ДНР". Процес обміну відбувся неподалік окупованої Горлівки в Донецькій області на контрольно-пропускному пункті "Майорськ", роботу якого протягом цього часу призупинили. Звільнених українців dopravили вертольотами до Харкова, звідти літаком вночі вони прилетіли до Києва, від станції метро "Бориспільська" організатори акції "Зустрінь своїх" відправляли безкоштовні автобуси. Два довгоочікувані літаки приземлилися на території військового сектору аеропорту "Бориспіль". Біля летища звільнених бранців зустрічали кілька сотень людей, серед яких родичі, друзі звільнених заручників та небайдужі до долі своїх співвітчизників громадяни.

Ній території Донбасу залишаються 103 українські заручники. Президент України Петро Порошенко виступив із заявою: "Це великий день. Він символізує низку важливих перемог, яких ми досягли і досягнемо. Наші хлопці повертаються в іншу країну — вільну, демократичну, реформовану, з твердою надією в те, що все у нас буде добре. І хлопці повернемо, і миротворців на Донбас запросимо, і землю нашу звільнимо від ворогів, і Донбас відродимо. Ми підтримуватимемо тих, чії родичі залишилися в окупованій Макіївці, у в'язницях і колоніях, у підвалах Донбасу". Президент заявив, що після звільнення і повернення тимчасово окупованих територій "у цих підвалах будуть музеї окупації". А також доручив державним органам надати українцям, які повернулися з полону додому, необхідну їм медичну й психологічну реабілітацію, щоб люди якнайшвидше адаптувалися і повернулися до звичайного життя. Звільнених із полону цивільних відразу ж повезли до Клінічної лікарні "Феофанія", а військових — до центрального військового госпіталю для медичного обстеження. Декілька вже колишніх військовополонених збираються повернутися

У Міжнародному аеропорту "Бориспіль" родичі і близькі очікують прибуття звільнених українських заручників

до Збройних сил України і боронити нашу країну від ворога. Серед звільнених був кіборг Олександр Морозов і відомий в Україні та світі вчений-релігієзнавець Ігор Козловський. Ігор Козловський — кандидат історичних наук, викладач релігієзнавства в ДонНТУ, керівник Донецького відділення Української асоціації релігієзнавців. Після початку війни Ігор Козловський не зміг покинути Донецьк, залишився з парализованим сином Святославом, що потребував щоденного догляду. Бойовики затримали і кинули його в підвал. Учений був далекий від політики і не брав участі в бойових діях через вік і стан здоров'я. На думку сина, Ігор Анатолійович міг привернути до себе увагу самопроголошеної влади в період участі у міжконфесійному молитовному марафоні "За єдність та мир в Україні", який відбувся у березні-жовтні 2014 року — туди він виходив з українським прапором. 63-річний Ігор Козловський перебував у полоні бойовиків майже 2 роки — від січня 2016-го. Цьогоріч у травні, попри стан його здоров'я, так званий "військовий трибунал "ДНР" засудив Козловського до 2 років і 8 місяців позбавлення волі. Вчений після звільнення має намір продовжувати займатися науковою і викладацькою діяльністю, зокрема і брати участь у міжнародних проектах. При цьому припускає, що колись знову викладатиме і в Донецьку. Роботи Козловського перекладені багатьма мовами, він удостоєний безлічі нагород і орденів. Політики, громадські діячі та активісти виступали з вимогою звільнити вченого. Президент України називав ім'я вченого у своєму виступі з трибуни Генеральної асамблеї ООН.

ше бачення світу навколо себе, треба з ними працювати, щоб вони отримували достовірну інформацію". В розмові з журналістами вчений-релігієзнавець повідомив, що чимало мешканців окупованих територій незадоволені станом справ в ОРДО. Однак мовчать задля власної безпеки. Більшість мешканців окупованої частини Донбасу не вірять у майбутнє сепаратистських утворень "ДНР" і "ЛНР". "Там тоталітарна система. Це така суміш, мікс, 37-й рік, 50-ті роки, 70-ті. Я б сказав, фантастичний мікс", — розповів Козловський. Він підкреслив, що люди незадоволені, але не бачать виходу із цієї ситуації, бо навколо дуже багато озброєних. А молодь в окупованому Донецьку вважає своєю батьківщиною Україну і мріє поїхати за кордон у пошуках кращого життя. "Багато з них сумують за часами, коли були в Україні... Вони сумують за звичайними речами. Наприклад, за українськими продуктами або за часами, коли не було комендантської години, за спокійною ситуацією", — розповідає Козловський. Колишні прихильники окупаційного режиму, які розчарувалися в "ДНР", сподівуються, що українська держава не притягатиме їх до кримінальної відповідальності. "Є люди, які хотіли б, щоб Україна повернулася, але вони так чи так брали участь в якихось подіях. Навіть якщо не воювали, але є побойовання, що прийде Україна, і вони опиняться за ґратами. Тому сподіваються, що буде амністія, і буде все спокійно", — пояснив учений. За його словами, частина людей, які брали активну участь в антидержавних виступах у 2014 році і одними з перших вступили до лав угруповання "ДНР", зараз самі зазнають переслідувань у ОРДО. "Більшість тих, хто починав у 2014—15 роках воювати, зараз у колоніях. За різними статтями. Більшість за сфальшованими звинуваченнями: щось підкинули, наприклад, ці справді за скоєні злочини — грабїж, крадіжки. Здається, це цілеспрямована політика", — зазначив Козловський.

Про досвід бранця пан Ігор збирається написати книгу. Звільнений із полону науковець вважає, що з людьми на Донбасі, які потрапили під вплив антиукраїнської пропаганди, треба працювати. Водночас зазначає, що це тривалий процес: "Не треба залишати цих людей, це також люди, у яких інак-

Ірина була членом Клубу "КОЛО", приємною у спілкуванні людиною і принциповим юристом... Після резонансного ДТП, в якому загинула її сестра Світлана Сапаніська, а винним виявився племінник тодішнього голови Вишгородського райсуду, вона з матір'ю на Банковій стояли з плакатами, аби привертнути більше уваги до цієї справи... Допомагали Ірині та її мамі покарати винних навіть на депутатському рівні. Було написано три депутатських запити. Але вже після першого запиту, ще в листопаді 2015 року, стало зрозуміло, що справу гальмують. Та завдяки наполегливості Ірини тоді справа завершилася обвинувальним актом і була передана до суду. За півроку проти Ірини повсталася вся система, яка не здавала своїх, не визнавала факт алкогольного чи наркотичного сп'яніння обвинуваченого, прикривала й фальсифікувала докази.

Добилася справедливості ціною власного життя...

Світла пам'ять неймовірної, принципівій, прекрасній людині. Правозахисниці Ірини Ноздровської більше немає: її поховали 9 січня 2018 року в селі Демидів Вишгородського району на Київщині.

ці звернення — було б узагалі неможливо притягнути злочинця до відповідальності. Племінник голови райсуду — велике "цабе", який уже не вперше сухим з води виходить! Попри спротив, Ірина домоглася передачі справи до Обухівського райсуду. Саме в цьому суді на першому судовому засіданні обвинуваченому змінили запобіжний захід і відправили в СІЗО. Звісно, справу продовжували максимально затягувати і прокурор, і суддя, тоді депутати подали третій запит про факти неналежного підтримання державного обвинувачення у суді. Ірина переживала, що обвинувачений племінник судді Дмитро Россошанський підпаде під амністію, бо прокурори і далі продов-

жували саботувати справу, не доводячи факт скоєння ДТП у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. Та 27 грудня 2017 року Апеляційний суд Київської області підтвердив вирок винуватцю ДТП і залишив його за ґратами на 7 років. Ірина добила покарання вбивці за смерть своєї сестри. А 1 січня в одній із річок у Київській області знайшли тіло Ноздровської, яка зникла 29 грудня. Ірині Ноздровській постійно погрожували, вона повідомляла про це поліції, утім, там відахувалися від її заяв. Родичі і друзі Россошанського неодноразово погрожували розправою Ірині та її родині, — є зареєстровані кримінальні провадження. А вона не боялася, адже за

життя боролася в судах, добиваючись справедливості: за два дні до свого зникнення — 27 грудня — юристка виступала в Апеляційному суді, аби там не застосували амністію щодо вбивці її сестри. У вівторок, 2 січня, на акцію протесту під будівлю поліції Київщини в центрі Києва зібралися кількості небайдужих активістів, яких обурило зухвале вбивство Ірини Ноздровської. Вони вимагали від поліції надати охорону родині вбитої правозахисниці та провести об'єктивне розслідування й покарати всіх причетних до вбивства правозахисниці. Свої вимоги озвучили безпосередньо очільнику поліції Київської області. Правоохоронці та протестувальники уклали мирову та створили ініціативну групу для контролю за ходом розслідування. Бо якщо суспільство не довірятиме правоохоронній системі, то після чергового вбивства соціальна напруга сягне критичної точки. А тим часом резонансна справа вишла на міжнародний рівень. У посольстві США в Україні приголоомшені вбивством правозахисниці Ірини Ноздровської і сподіваються на покарання винних. Увечері 8 січня перший заступник міністра внутрішніх справ Сергій Ярочий повідомив про те, що поліція встановила і затримала підозрюваного у вбивстві юриста і правозахисниці Ірини Ноздровської, а згодом генпрокурор Юрій Луценко заявив, що затриманому оголошено про підозру, але адвокати і родичі Ноздровської мають сумніви, що затриманий — її реальний убивця.

Коментар **Миколи ГОЛОМШІ** з приводу вбивства правозахисниці Ірини Ноздровської: — У слідчих, оперативників прийнято казати, — скажи, який мотив, і я скажу, хто вбивця! Видіється, що потрібно було накрити всі контакти ймовірних підозрюваних із судового процесу, відразу після того, як пропала Ірина, відстеживши зв'язки, маршрути руху з метою вивчення можливого стеження за жертвою і т. п., а зараз уже ретельно зробили накладки цих всіх контактів і маршрутів. Слід відзначити, що правоохоронні органи зобов'язані були відреагувати на погрози і забезпечити безпеку Ірині, як учасниці процесу, — цей епізод має бути дослідженим. Дивно, коли про зникнення Ірини, юриста, громадської діячки, правозахисника, стало відомо суспільству, все набуло великого резонансу, — не було ніякої офіційної реакції з боку центральних органів! Чи не визначено Конституцією України, що людина, її життя визнається в нас найвищою цінністю? Розуміючі, що у нас на сході триває агресія РФ проти нашої країни, таке враження, що смерть окремої людини вже переходить у ранг сухої статистики. Хочу привертнути увагу: такого бути не повинно! І ще. Жодні правоохоронці світу не можуть знати, що замислює людина, але система повинна бути готова захищати кожного в державі. Тому безвідповідальними є ті правоохоронці, які кидають фразу: "Ми вам нічого не гарантуємо!"

Сторінку підготував **Георгій ЛУК'ЯНЧУК**

12 січня — День українського політв'язня

Василь ОВСІЄНКО,
політв'язень,
лауреат премії імені В. Стуса

14 січня справляємо Різдвяних Василів. Поминаємо Стуса, який загинув у концтаборі 47-ми років; Симоненка, якого побили мільйонери, і він помер 28-річним; Чумака, розстріляного більшовиками у 18 років, Еллана-Блакитного, який помер у 31 рік...

Саме в ці різдвяні дні годиться згадати, що 46 років тому, 12 січня 1972 року, в Україні здійнялася нова хвиля арештів української інтелігенції. За ґратами тоді опинилися лідери шістдесятництва Іван Світличний, Євген Сверстюк, В'ячеслав Чорновіл; цього ж дня були заарештовані Василь Стус, Зіновій Антонюк, Данило Шумук, Іван Коваленко, Микола Плахотнюк, Леонід Плющ, Олесь Сергієнко, згодом Іван Дзюба, Надія Світлична, Семен Глузман, Василь Лісовий, Євген Пронюк, Валерій Марченко — у Києві, Василь Овсієнко на Переяславщині; у Галичині Іван Гель, Ірина та Ігор Калинці, Михайло Осадчий, Стефанія Шабатура, Зорян Попадюк, отець Василь Романюк, Богдан Ребрик, Оксана Попович, Ірина Сенік, Василь Долішній, група Володимира Мармуса у Чорткові; у Харкові Анатолій Здоровий, Ігор Кравців; в Умані Кузьма Матвійчук, Богдан Черномаз; у Черкасах Василь Захарченко... Ще в кінці 1971-го в Одесі заарештували Олексу Притику, Ніну Строкату, Олексу Різника... Список сягнув сотні осіб. За цим стояли сотні обшуків, сотні людей були стероризовані допитами.

Це не були підпільники. Люди діяли на основі міжособистих стосунків. Та коли до купи сходиться так багато розумних, талановитих, славних людей — то щось із цього мало бути, сказав якось Євген Сверстюк. Після десятиліть сатанинської селекції — фізичного і морального винищення всього найкращого, що було в українському народі, — поява покоління шістдесятників видається майже дивом. Уже фактично існувала інфраструктура виготовлення та розповсюдження позацензурної літератури — самвидаву, особливо з появою 1970 року машинописного журналу “Український вісник” (його редагував В'ячеслав Чорновіл). У самвидаві прямо не ставили питання про зміну ладу. Але, діючи в межах чинної системи, шістдесятники відновлювали суму соціально-психологічних якостей інтелігенції: природну самоповагу, індивідуалізм, орієнтацію на загальнолюдські цінності, неприйняття несправедливості, повагу до етичних норм, до права й законности. У цьому середовищі панувала висока культурна і моральна атмосфера, чутливість до нових ідей. Воно протистояло і офіційній тоталітарній ідеології, і примітивізму. Воно об'єднувало людей різних поглядів і національностей, які, однак, ніколи не оголошували один одного ворогами, тому що в той час усім однаково потрібна була свобода, а державна незалежність України уявлялася ймовірним гарантом

такої свободи. Епоха старанно культивованої безликої маси і тотального страху поволі відступала — відроджувалась Особистість. “*Ти знаєш, що ти — людина?*” — спитав Василь Симоненко ще на початку 60-х. Культурницькі вимоги Особистості неминуче переростали в рух політичний, антиімперський, оскільки колоніальне становище було основною причиною нищення української культурної самобутності. Поезія В. Симоненка була, можливо, найпершим виразним свідченням цього dorостання до політичних вимог: “*Народ мій є. Народ мій завжди буде. Ніхто не перекреслить мій народ. Поцезнут*

єю” з кількома шістдесятниками. Примітивна авантюра зі “шпигунськими” пристрастями закінчилася прес-конференцією Добоша 2 червня, після чого його видворили за межі СРСР. У Бельгії на першій же прес-конференції для західних журналістів Добош заявив, що покази в Києві він дав під примусом, і відмовився від них. Проте “справа Добоша” виконала свою роль, бо поклала початок “генеральному погрому” 1972—73 рр.

Нікому з заарештованих не інкримінували “зради батьківщини”, тільки “антирадянську агітацію і пропаганду” (ст. 62 КК УРСР). Але майже всі провідні ді-

живої української культури. Така “справа” дійсно об'єднує всіх заарештованих. Але я вважаю себе теж причетним до такої справи — ось чому прошу мене також заарештувати і судити”. Його “прохання” задовольнили наступного дня...

Усіх, хто не давав показів проти заарештованих і виявляв найменші ознаки співчуття до них, звільняли з роботи, викидали з черг на квартири, їх самих або їхніх дітей не допускали до вищої освіти або відраховували з інститутів, їм закривали будь-які можливості службового зростання і творчого оприлюднення (друку, виставки тощо). Як відродження

таке покоління — і рятувати Україну вже не було б кому і не було б для кого...

Назагал же покоління шістдесятників не осоромило свого козацького роду. Випадки морального падіння і каяття, щоб купити свободу, попри шалений тиск, були дуже рідкісними. Тут слід віддати належне КГБ: воно добирало в табори — на цю новітню Січ Запорозьку — високоякісні кадри. Шістдесятники продовжили свою боротьбу і в неволі, пишучи й там самвидав, борючись за статус політв'язня, захищаючи свою честь, — а отже, й гідність цілої нації. Зокрема з ініціативи “зеківського генерала” В'ячеслава Чорновола вони, з 1975 року починаючи, відзначали 12 січня — День українського політв'язня — голодівками і протестами. Їх підтримало старше покоління — повстанці, які чесно досиджували 25-літні і більші терміни і мали в таборах авторитет найстійкіших борців.

Шістдесятники заслужили моральну підтримку демократичного світу. Через них світ довідався про Україну, яка бореться, — і став їй допомагати. Світ поважає країни, які засвітилися духовними проявами. Незалежність не впала нам із Неба. Це шістдесятники, а через 5 років після їхнього арешту Українська Гельсінська Група, поставили українське питання у контекст протиборства тоталітарного СРСР і демократичного Заходу — і разом з ним подолали Імперію Зла, здобули свободу і незалежність. Ще 1981 року відомий дослідник політичної думки Іван Лисяк-Рудницький відзначив: “...підтверджена фактами значущість українських дисидентів не викликає сумнівів. Жертовність цих хоробрих чоловіків і жінок свідчить про незламний дух української нації. Їхня боротьба за людські й національні права узгоджується з тенденцією світового загальнолюдського поступу в дусі свободи. Українські дисиденти вірять, що правда свободи переможе. Тим, кому пощастило жити у вільних країнах, не личить вірити менше”.

Ці слова виявилися пророчими. Молоді люди останніх десятиліть скористалися здобутою попередниками свободою, прийняли від шістдесятників і правозахисників 60—80-х років естафету прямоюстю, вони наповнюють Україну українським змістом.

Ще нагадаю молодим людям, що ввечері 11 січня 1981 року члени нелегального Київського демократичного клубу Сергій Набока, Лариса Лохвицька, Інна Чернявська, Леонід Мілявський та Наталка Пархоменко, яким було тоді трохи за 20, розклеїли в Києві кілька примірників листівки: “Співвітчизники! 12 січня — День українського політв'язнів. Підтримаймо їх!”. Їх усіх затримали поблизу станції метро “Більшовик”, четверо перших ув'язнили на три роки.

Тепер за українство “ніхто не поведе тебе в кайданах” (Т. Шевченко). Але я вийду на вулицю — і не чую, не бачу українців. Почуваюся, що я в Києві — національна меншина. І так буде, доки Ти не станеш поводитися як українець.

Могили Василя Стуса, Юрія Литвина і Олекси Тихого на Байковому цвинтарі.
Фото Георгія Лук'ячука

всі перевертні й прибудди Горди завоююють-заброд”. Це був моральний, етичний спротив блискучої когорти непересічних особистостей, які вже здатні були розгорнути великий національно-визвольний рух. Це розуміла й колоніальна влада — з такого погляду удару по шістдесятниках вона завдала дужечасно.

Український самвидав перетинав кордони. Він звучав по радіо “Свобода”, виходив іншими мовами. Він розхитував російську імперію, яка вже не витримувала ідеологічної, економічної та військової конкуренції з демократичним Заходом і мусила втягуватися в процес “відп'яження”. Тому ЦК КПРС 28 червня 1971 року ухвалив таємну постанову “Про заходи протидії нелегальному розповсюдженню антирадянських та інших політично шкідливих матеріалів”, а Політбюро ЦК КПРС 30 грудня постановило розпочати всеосяжну кампанію проти самвидаву з метою зруйнувати інфраструктуру його виготовлення та розповсюдження. Для українського руху було розіграно окремих, “шпигунський детектив”. 4 січня 1972 року на кордоні в Чопі затримали громадянина Бельгії туриста Ярослава Добоша, члена “Спільноти Української Молоді”. Він після належної “обробки” показав, що зустрічався у Львові та Києві і “обмінювався інформаці-

єю” шістдесятництва дістали максималі реченець — 7 років ув'язнення в таборах суворого режиму та 5 років заслання — й етаповані за межі Батьківщини — в Мордовію та Пермську область Росії, потім на заслання в Сибір чи в Казахстан. Найупертіших, хто не давав показів, запроторили у психіатрички.

Суспільна атмосфера після арештів 1972 року була гнітючою. Поодинокі спроби протестувати проти арештів присікалися шонайжорстокіше. Заява блискучого перекладача іноземної літератури Миколи Лукаша, що він готовий сидіти замість Івана Дзюби, обернулася йому фактичним домашнім арештом і заборобою публікуватися.

5 липня 1972 року філософ Василь Лісовий відніс у ЦК КПУ свій “Відкритий лист членам ЦК КПРС і ЦК КП України”, який закінчувався так: “Зважаючи на умови, в яких подається цей лист, мені важко вірити в конструктивну реакцію на нього. Хоч я не виступаю ні в ролі відповідального, ні в ролі свідка, ні в ролі якогось чином причетного до цієї справи, що нині іменується “справою Добоша”, після подання цього листа я безперечно опинюся в числі “ворогів”. Мабуть, це й правильно, бо Добоша звільнено, а “справа Добоша” — це вже просто справа, обернена проти живої українського народу і

20-х років справедливо називають розстріляним, так відродження 60-х — задушенням. Хто хотів вижити — мусив принизливо каятися (Зіновія Франко, Микола Холодний, Леонід Селезненко, Василь Захарченко), інші — криводушно писали пасквілі на своїх недавніх друзів або закордонних “українських буржуазних націоналістів — найманців іноземних розвідок”, вичавлювали з себе фальшиві оди на честь душителів своєї батьківщини (Іван Драч, Дмитро Павличко), окремі не витримували задушливої атмосфери і спивалися (Михайло Чхан), накладали на себе руки (Григор Тютюнник), найстійкіші — надовго йшли у “внутрішню еміграцію” (Ліна Костенко, Михайлина Коцюбинська, Валерій Шевчук), або й справді емігрували в Росію (Лесь Танюк, Павло Мовчан).

Фізично розгромивши шістдесятників, Москва розгорнула безпрецедентну експансію на Україну, прагнучи цілковито ліквідувати її мовну, культурну та історичну національну ідентичність. Робилося це через знищення українськомовної системи освіти, газет та журналів, політичні чистки. Унаслідок цього величезні маси української людности у своїй національній і людській самосвідомості опустилися нижче нуля: вони стали соромитися й цуратися свого українства. Ще одне

Ольга КОБЕЦЬ

Восени 2017 року видатний український письменник-працелюб, знаний есеїст і літературний дослідник Ярема Гоян потішив нас унікальним доробком — корпусом із трьох книг, присвячених Будителям українства в Галичині славному Маркіянові Шашкевичу. Ті, хто кохаються у рідному слові, хто вміє оцінити творчий подвиг невтомого дослідника Я. Гояна, безумовно, з великою радістю придбають до своїх домашніх колекцій це трикнижжя, яке своєю появою зримо унаочнює ментальну і духовну єдність усіх українських земель.

А праця ця в час, коли є чимало недобророзумів не тільки на наших східних кордонах, де триває справжня "гаряча" війна, а й на західних, де дехто досі гострить око на "вспульні" землі Галичини, надзвичайно актуальна. Тут кожна сторінка для того, хто має лиш примітивні відомості про Шашкевича із застарілого радянського підручника або новітньої скоромовки, — справжнє відкриття.

Ярема Гоян, починаючи свій есей, наголошує: чи добре ми пам'ятаємо, що Тарас Шевченко і Маркіян Шашкевич, практично, ровесники? Маркіян лише на три роки старший від Тараса, а й прожив лиш до 1843-го, замучений злиднями і тяжкою хворобою. Міг би зробити набагато більше, але й того, що зробив, вистачило українцям для усвідомлення на два століття, як і Тарасового спадку. Адже цього року відзначаємо 180-ті роковини з часу появи "Русалки Дністрової", створеної Руською трійцею, де головним натхненником і провідником був Маркіян Шашкевич — Апостол Духа, як називає його Ярема Петрович. Автор пропонує нам співставити кілька дат з історії української писемності: 1837 рік, коли з'явилася ця перша на західноукраїнських теренах українськомовна книжка, надрукована українським алфавітом, 1838 рік, коли 22 квітня викупили з кріпацтва Тараса Шевченка, що за два роки по тому видасть свій "Кобзар" і 1887 рік, коли молодий геній Іван Франко явив світові свою першу поетичну збірку "З вершин і низин". Є щось сакральне містичне у цих датах, що зафіксували невинний поступ українського писемного розвитку, української свідомості і на східних, і західних землях України, рушіями яких були ці три співставні постаті. І якщо про Тараса Шевченка ми дещо знаємо, щось уявляємо про Івана Франка, то про Маркіяна Шашкевича маємо аж надто скупі дані.

А Ярема Гоян наголошує: це ж він, Шашкевич, який не залишив нам навіть свого прижиттєвого портрета, першим переклав українською мовою, скільки встиг, Святе письмо, першим українською подав людям "Слово" про Ігорів похід і навіть увів до мови нове слово "Читанка", яке стало загальноживаним по всіх українських землях. Це він гостро постав проти намагань деяких недалекоглядних прагнень увести латинку замість кирилиці в практику української книжної культури в гострополемічній статті "Азбука чи абетка?". (Чи не актуально звучить і в наш час?!!)

А далі автор предметно розглядає уміщені в "Русалці Дністровій" твори, які розкривають головний задум "Руської трійці": показати єдність усього українського спадку, відтворити дух боротьби за свободу, підкреслити багатство української мови, її спроможність відтворити найтонші почуття. І це Яремі Гоянові блискуче вдається. Застосувавши свій, лише йому притаманий стиль, він доводить, що зовсім не випадково першим твором у цій збірці є дума про славнозвісного курсунського полковника часів Хмельниччи-

Духовно рідні

ни Морозенка, а наступним увічнено карпатського опришка Олексу Довбуша. "Опублікування думи про Морозенка та балади про Довбуша в славені "Русалка Дністровая" було подвигом Маркіяна Шашкевича і побратимів із "Руської трійці", які зуміли обійти жорстку цензуру монархії та випустити в світ твори про славних лицарів України, — підсумовує Я. Гоян. — Легенда наша — запорозький стратег у битвах за українську землю і ватажок опришків, захисників знедолених. Вони загинули в борні за Україну, але залишилися навечно жити в пам'яті народу як сини єдиної української нації по обидва боки Дніпра, і славно, що отець-поет Маркіян Шашкевич поєднав лицарів — козака і опришка — у рідному слові".

Далі дослідник підтверджує цю думку про єдність українського духовного простору "по обидва боки Дніпра" аналізом наступних творів, уміщених у збірнику. Читати йдеться про "леліяльну пісеньку", тобто, загальновідому колискову "Ой ходить Сон коло вікон" або поетову веснянку "Цвітка дрібная молила неньку", Ярема Гоян наводить читачеві усе нові й нові вражаючі факти побутування цих творів, про які мало хто й здогадувався б, якби не прочитав його дослідження. Зокрема про те, як ніжна Маркіянова "Цвітка дрібная", яка, точно знаючи, що будуть і бурі, і буреломи з морозами, молила матінку-весну лиш про те, щоб гідно розцвісти на повну силу попри всі перепони, могутньо відгукнулася у знаменитих Франкових "Каменярах" віщими крицевими рядками:

І кожний з нас те знає, що слави нам не буде,

Ні пам'яті в людей за сей кривавий труд.

Що аж тоді підуть по сій дорозі люди,

Як наші кості тут під нею зогниють.

А що Іван Франко високо цінував цю Маркіянову веснівку, як і всю його творчість, свідчить той факт, що він її повністю взяв, як епіграф, до другої частини свого програмного наукового дослідження "Критичні письма о галицькій інтелігенції". І не тільки Іван Франко. Ярема Гоян

наводить ще один маловідомий факт: "Цвітка дрібная" настільки була алегорично зрозуміла й прочитана народом, що, одухотворена музикою композитора Віктора Матюка, стала одним із провідних творів у репертуарі славетної Соломії Крушельницької...

Трикнижжя складається з окремих томів: Яреми Гояна "Маркіян Шашкевич. Апостол Духа. Портрет" із передмовою проф. Михайла Шалати й своєрідним епіграфом митрополита Андрея Шептицького, другий том власне Маркіяна Шашкевича "Читанка для діточок" із наближеною до сучасної мовою, і третій том "Читанки для діточок" (тут яті!) М. Шашкевича як першого повного видання у незалежній Україні.

Назагал цей унікальний корпус вперше представляє Україні й світові Маркіяна Шашкевича у повноті його творчості та досліджень про нього. У першому томі, між іншим, вміщено й дослідження, які були проведені Інститутом-Заповідником Маркіяна Шашкевича у Вінніпезі й опубліковані у збірнику 2007 року "Маркіян Шашкевич на Заході". Голова цього наукового закладу в діаспорі доктор філології професор Ярослав Розумний відомий і своїми розвідками про Шашкевича, був укладачем цього збірника. Він чимало зробив, очолюючи Інститут-Заповідник Маркіяна Шашкевича, неодноразово був в Україні і разом з однодумцями дійшов висновку, що пора передати Україні пріоритет у дослідженні життя і творчості М. Шашкевича, оскільки саме тут збереглися і джерела, і музеї, й архіви. Тому діяльність цієї інституції була припинена.

Теперішній читач знайде чимало цікавого у дослідженнях діаспорних пошуковців. Зокрема про попередників і сучасників Маркіяна Шашкевича, з яких зовсім

мало нам знамим є о. Василь Подолинський, який 1848 р опублікував знамените "Слово Перестороги", що стало справжнім маніфестом про Незалежну Україну і страшенно налякало тодішню польську владу — аж до того, що було повністю конфісковане, а автор зазнав переслідувань. При цій нагоді згадаймо, що знаменитий твір Миколи Міхновського "Самостійна Україна", що ґрунтовно розробив політичну і філософсько-правову платформу для Незалежної України, з'явився у Полтаві 1900 року. Гадаємо, не без впливу ідей В. Подолинського, що, знову ж, підтверджує єдність духовного простору всіх земель України, на той час розмежованих кількома імперіями.

Дізнаємось ми і про те, що Шашкевичів священничий рід простежується на глибину 300 років, що було йому даровано шляхетський привілей, мав він відповідний герб, писаний "на пергаменті" і вживав перед прізвищем аристократичний префікс "де"...

Справжня скарбниця для допитливих — самі "Читанки" Маркіяна Шашкевича, кожен розповідь з яких можна, не адаптуючи, вживати для науки і сучасним дітям. Слід відзначити цікавий підхід письменника, який кожне явище описує ніби "зверху", без окремих деталей, а загалом вибудовує дуже детальний матеріальний та духовний світ "доброго чоловіка". Для вихователів і педагогів — це невичерпна скарбниця знань і методичних навичок. Було б бажання тільки все це засвоїти і вміло передати дітям.

Окремо слід сказати про оформлення корпусу, яке здійснили Анна Загорська, Ольга Дем'яненко, Вероніка Зайцева. Усі три томи, ошатно сформовані в одному стилі, мають окремий зручний футляр, в якому можуть зберігатися як окрема бібліотека Шашкевича, а також бути чудовим естетичним подарунком для справжніх шанувальників рідного слова. У кожному томі використано твори відомого художника, Шевченківського лауреата Василя Касіяна — аж так вдало, що здається, ніби він спеціально сам працював над оформленням фоліантів.

Важливо, що своє святительське благословення надав виданню отця Маркіяна Шашкевича Блаженніший глава УГКЦ Святослав, наведено тут і виступи митр. Андрея Шептицького, який брав активну участь у відзначенні 100-літнього ювілею цього видатного письменника-просвітителя, виголосив своє пастирське слово і над його могилою на Личаківському цвинтарі, куди були перенесені тлінні останки з ініціативи львівської "Просвіти".

Загалом слід відзначити, що корпус фоліантів про Шашкевича — плід колективної праці. Видання здійснене під егідою Всеукраїнської правозахисної організації "Меморіал" ім. Василя Стуса (Голова Степан Кубів), Видавничим домом "Українська мить" (президент Олександр Святоцький) та Видавничим Домом "Ін Юре" (директор Микола Стефанчук), світліни надані, крім того, Національного світлинотекою "Українська мить" (директор Юрій Баланюк). Що дуже важливо для таких видань — мовна стилістична й орфографічна охайність, за що можна відзначити видавців, які не допустили помилок, що впадали б у вічі. Ну і, звичайно, приємно акцентувати на читабельності цих книг, бо видавці не поскупились на шрифти, що роблять читання не тільки важливим, а й приємним.

Книги вийшли у серії "Скарбниця українських реліквій" і, сподіваємось, як і кожен скарб, здобудуть належну оцінку в нашого суспільства.

На фото: Ярема Гоян тримає реліквію — шкільний дзвінок Маркіяна Шашкевича.

Олена БОНДАРЕНКО,
письменниця, політичний і
громадський діяч

Про Даля і не тільки

Від часів радянської школи про Володимира Івановича Даля нам відомо, що він — автор “Толкового словаря живаго великорускаго языка”. І що він тримав О. Пушкіна за руку в його останні прижиттєві хвилини. І загалом — що Володимир Даль — великий російський письменник.

Утім, Даль, як, зрештою, й чимало інших “великих росіян” — має, скажімо так, вельми опосередкований стосунок до “духовних скреп”. Починаючи від походження.

Мати Володимира, напівнімкеня-напівфранцуженка Марія-Юлія Фрайтаг — зі старовинного гугенотського роду де Малбі (припускається, що родина залишила Францію через переслідування гугенотів). Була вона вельми освіченою людиною, знала відмінно п’ять мов, займалася літературними перекладами.

Батько, Йоган Христиан Даль, німець данського підданства, крім того, що знався на медицині та богослов’ї, був неабияким поліглотом: вільно володів

раз по раз проступали на полотні його долі.

Під час російсько-турецької війни 1828 р. доктор медицини В. Даль показав себе винятковим сміливцем і талановитим військовим хірургом. Про ту свою роботу писав: “...Вишел тысячу, другую раненых, которыми покрывлось поле... резал, перевязывал, вынимал пули...” Умінням добре і швидко зашивати рани Даль, за його словами, завдячував... своїй українській няні Ганні, яка навчила його в дитинстві вишивати.

20 років Володимир Даль мешкав на теренах України. Спускався човнами Дніпром і Дністром, завідував лазаретом в Умані, боровся з епідемією холери в Кам’янці-Подільському... Згодом у повісті “Подоланка” він із глибокою обізнаністю опише місця свого перебування: Вільшани, Вишневець, Кременець, Браїлів, Почаїв...

Даль товаришував із багатьма відомими українцями. Не раз гостював у маєтку Є. Гребінки та

го генерал-губернатора В. Перовського — домігся спочатку Кобзаревського переведення з казарми до приватної квартири, а згодом і цілковитого звільнення. Зробив це так делікатно, не афішуючи, що поет довго вважав причетними до свого звільнення лише віце-президента Академії мистецтв Ф. Толстого та його дружину.

17 листопада 1857 р. Шевченко навідався до Даля. “Зробив візитацію В. І. Далю... Він прийняв мене вельми гостинно, розпитував про своїх оренбурзьких знайомих... і наприкінці просив заходити до нього запросто”, — записав він.

Очевидці стверджували, що В. Даль вільно й зі смаком говорив українською. 21 червня 1844 р. писав дружині: “В Полтавской... видим уже настоящую Украину. Я охотно стал опять болтать на этом ясном языке, где речь выходит замысловата, простодушна и очень забавна. Как ни бьешься сказать то же по русски — выходит неясность, натяжка и даже пошло и грубо...”

У червні 1848 р. в листі до М. Максимовича Даль повідомляв, що зібрав словник з понад 8 тисяч українських слів — вочевидь, їх згодом стало значно більше, може йтися про кілька десятків тисяч.

1863—64 рр. вийшла друком найвідоміша праця В. І. Даля — “Толковый словарь великорускаго наречія рускаго языка”. Російські владці всіх часів — від царських до теперішніх — зробили все, щоб ця справжня назва словника “забулася”.

У словнику, що містить 200 тисяч слів та 30 тисяч прислів’їв, загадок, примовок для пояснення змісту того чи того слова, — подібують величезну кількість питомих українських слів і сталих виразів.

Як філолог В. Даль так оцінював українську мову, порівнюючи її з російською: “Трудно написать на русском языке книгу о чем-нибудь, чтобы ее понял каждый... Но возьмите какое-нибудь малоросийское произведение, читайте его чумакам, девчатам, парням, кому угодно: язык и содержание его будут всем понятны целиком...”

Прикметно, що й загалом міркування В. Даля з приводу походження “великоросів” вельми далекі від офіційної імперської позиції (і тодішньої, і нинішньої). Зокрема він безпомилково визначив, що російська мова — суть говір “чухни різних помолений”, який видозмінився під впливом української мови.: “...на

Пам’ятник Володимиру Далю в Луганську

югъ сидбли славяне, а во всей великороссіи чухны разных помолній; затѣмъ Кіевъ сдѣлалъ выселокъ въ Новгородѣ— промежутокъ постепенно обрусѣлъ, блоруссы вдвинулись клиномъ до Москвы — обрусѣвшіе стали говорить нѣсколько иначе, а сѣверъ сохранилъ говоръ ближайшій къ южному, колыбелі своей.

Въ Шенкурскѣ и Колѣ вы услышите еще болѣе сохранившихся кіевскихъ словъ, чѣмъ въ Новгородѣ, словъ, которыхъ нѣтъ нигдѣ, на всей промежуточной, двухтысячeverстной полюсѣ...

Впрочемъ, я не нашелъ ни одного малорусскаго слова, кромѣ захожихъ, — отъ котораго не было бы въ великорусскомъ производныхъ, если и нѣтъ самого слова...

Про Даля написано безліч усього, тож, гадаю, докладно зупинятися на його біографії немає жодного сенсу. Я краще, як питома луганчанка, розповім про інше.

Свою малу батьківщину Даль не забував ніколи, не дарма ж бо підписувався “Козак Луганський”, а талановиті оповідання так і називав — “Білини й небилиці Козака Луганського”.

У Луганську встановлено пам’ятник Володимирові Далю. Вважається, що він — перший у світі. Це було 1981 року, автори — Ілля Овчаренко і Василь Орлов. Пам’ятник розташований на вулиці імені Даля, перед будівлею фізіотерапевтичної поліклініки, по-місцевому — водолікарні (до речі, дуже гарний будинок, пам’ятка архітектури початку XIX століття). Не раз, дорогою до осідку Спільки письменників, зупинялася перед пам’ятником із написом: “Владимир Даль (Казак Луганський)”.

А Луганська обласна організація Спільки письменників України розташовувалася за адресою: вул. Даля, 12, і це був той самий Будинок Даля, рідна оселя відомого земляка. І зараз виразно бачу внутрішню облаштування будиночка: від входу праворуч — маленький кабінет очільника, доброї пам’яті Микити Чернявського, ліворуч — більша зала для зборів, у якій межі зборами працював “штат” аж із двох людей. Далі коридором — кімната, де стояв... більярд, там місцеві класики знічев’я не одну годину вправлялись у точності письменницьких абриколів, гвинтів та боковиків. А з білярдної у двері — малесенька комірчинка, де обідали, співали, винятково українських пісень — під чарку й без — і просто гомоніли при нагоді. В цій комірчині Микита Антонович не раз розповідав нам, молодшим, про “заборонених” Зєрова, Плужника, читав якось і

Сосюрино “Мазепу” з потертої папірчини (це було наприкінці 70-х — на початку 80-х, можна було й “загриміти”)...

Згодом письменників із теплого Далєвого гніздечка витрусили, облаштували літературний музей Даля. Звичайно, земляка шанувати треба. Інша річ — хтозна що з тим музеєм тепер “іхтамнети” зробили...

Ще один пам’ятник Далю, точніше, погруддя, авторства також І. Овчаренка та В. Орлова — встановлено 1979 року, тобто на два роки раніше, ніж пам’ятник на вулиці Даля — на території обласного онкодиспансеру. Саме воно насправді й є першим у світі пам’ятником Козакові Луганському.

А чому саме там? Бо на той час головним лікарем цього закладу був великий український патріот, письменник, просвітянин і шляхетний чоловік — Юрій Олександрович Єненко. Його ініціативою і, гадаю, не однією власною копійкою, було це погруддя виготовлене і встановлене. Принадно: Юрій Єненко доклав величезних зусиль і до відкриття Народного музею Бориса Грінченка в селі Олексіївка Перевальського району, й до видання українського альманаха “Бахмутський шлях”, і до багатьох інших, як тепер кажуть, проектів, покликаних утверджувати Україну в Луганському краї.

А ще — свого часу Президент Л. Кравчук, невдовзі після свого обрання, запровадив у областях посади заступників представників президента з гуманітарних питань і запропонував націонал-демократам внести кандидатури. В’ячеслав Максимович Чорновіл спитав моєї думки, як на той час голови Луганського Руху, я назвала Єненка. Так Юрій Олександрович очолив напрям медицини, культури та освіти в Луганській області. Шоправда, очолив — голосно сказано. Спротив його українізаторській (як казали нещодавні партократи-ленінці, а вже — “державники”, що засіли у луганській владі — “прокіївській”) позиції був величезний. Плюнув Єненко на партократів-москволубів та й знову пішов керувати онкодиспансером. Устиг церкву при лікарні побудувати. І — пішов уже назавжди...

Не знаю, що нині з тими пам’ятниками, зі Східноукраїнським університетом ім. Даля, де 2014-го отаборилися були сепари та їхні російські куратори зі своїми мінометами. Не знаю наразі, що там і як у рідному Луганську, бо всі мої українські друзі виїхали.

Але, дасть Бог, закінчиться війна, всі повернуться, от і провідаємо Даля, бо свято буде і на його вулиці...

німецькою, англійською, французькою, латиною, грецькою, російською, давньоєврейською. У Єні — відомому німецькому університетському місті — отримав диплом доктора медицини.

Якось Йогана Даля запросив до українського містечка Луганська (точніше, на той час селища Луганський завод) його добрий знайомий Карл Гаскойн, котрий будував тут чавуноливарню. На будівництві працювали фахівці заледве не з усієї Європи, тож українолюбні були і лікарі, й тлумачі, спроможні перекладати і живу мову, і технічну літературу, інструкції та коментарі до креслень. За рік потому, 1799-го, Даль узяв підданство Російської імперії, ставши Іваном Матвійовичем.

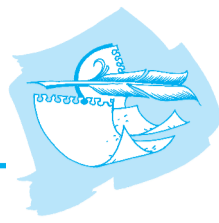
22 листопада 1801 року в Луганську, в затишному будиночку на вулиці Англійській, у подружжя Далів народився первісток — Володимир. Майбутній письменник, етнограф і лексикограф, блискучий військовий лікар і автор першого підручника із зоології. Ну і, звичайно, — “батько” Тлумачного словника.

До речі, точна його назва — “Толковый словарь великорускаго наречія рускаго языка”, з чого зрозуміло, що російську фахівець Даль розглядав не як мову окремишню, самодостатню, а як одну з говірок руської мови.

Даль пов’язаний з Україною безліччю ниточок — часом майже невидимих, але таких міцних, що годі розірвати. Вони тут і там

Літературний музей Даля в Луганську

Мирослав ДОЧИНЕЦЬ: «Світло семи днів»

Смак води

Пригадую, на околиці Дубина ми зупинилися біля криниці. Напилися.

"Ти видів, як він п'є воду?" — шепнула в тихому подиві жінка, що пасла кіз.

"Як?" — запитав я.

"Як святий..."

Бувало, його питали:

"Чи є пожива, однаково хосенна для всіх?"

"Є. Це вода".

"Але ж це не харч?"

"Вода попереду харчів".

"А яка їжа найбільш корисна для кожного?"

"Такої немає. Скільки людей — стільки шлунків. І тому така

многота різної провізії — на вибір і смак".

"А як знати, скільки чого і коли їсти?"

"Пийте перед їдою воду — і вона сама це підкаже. Вода живить, а їстиво дає ситість. Вода вимиває зайвину і додає нестачу. Мало того, жива вода забирає мертву воду, яка нас ослаблює, старить і спричиняє недуги. Починайте і завершуйте день водою — і день буде завершений і насичений. Не забуваймо, що на початках було створено Небо і воду, над якою ширяв Божий дух. А вже потім — суходіл, землю, що стала родити траву, ярину, дерево овочеве..."

Чужий мед

Пригадую, хтось приніс йому трілітрову банку меду у відяку за лікування. Я ніс її в погріб, слоїк вислизнув із рук і розбився на кам'яній приступці.

"Що тепер із цим робити?" — розгублено запитав я.

"Можна процидити і вживати, не остерегаючись скляних крупінок, бо скло — це пісок. Але ми цього робити не будемо", — сказав він.

"Шкода меду, такий свіжий, пахучий", — зітхнув я.

"Виходить, що цей мед не для нас. Ніколи не шкодуй за тим, що не твоє".

Він згріб усе разом зі склом у дерев'яну миску і простягнув мені:

"Віднеси на пасіку, бджоли дадуть йому раду".

Не встиг я рушити, як кілька бджілок загуділи над головою, показуючи дорогу, куди я мав повернути їм їхнє. Біля соснового хамника зустрів гурт людей. Вони розгублено глянули на мій мед і запитали, як знайти діда Андрія. Проводжаючи їх очима, я згадав одну з його приповісток: "Є нектар для бджіл, а є нектар, на який «злітаються» люди. Це — добросердя".

Твій човен

Ти вже не боїшся великої води, не шарпаєшся в пошуках броду. Бо ти сама вода. Це — Прийняття себе.

Ти дедалі частіше сушиш весла, віддаючись течії. Бо вона мудріша за тебе і твоє стерно. Це — Надія.

Ти безтривожно пливеш попри чужі береги, знаючи, що свого не минеш. Це — Довіра.

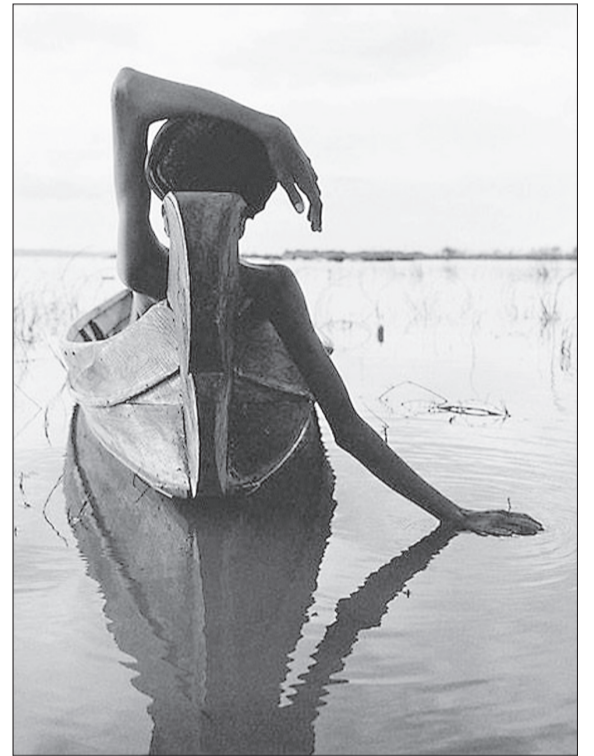
Ти часто пливеш у каламутній і розбурханій бистрині, але твердо знаєш, що ти в дорозі до тихої гавані. Це — Віра.

Ти ловиш хвилю і в захваті — аж до самого неба — підносишся над водою, над світом, над собою. Це — Любов.

Ти не переймаєшся кінцем подорожі, ти зачарована самим пливом, шумом води за бортом, сонцем дня і місяцем ночі, вітром, що для тебе завжди попутний, і небом, на якому завжди дороговказна зоря. Це — Радість.

Ти не завжди на гребені хвиль, але на облявку твого човна вибито слова: "Необхідно пливати далі". Це — єдина Істина для того, хто пливе.

Ти не боїшся бути серед води самотньою і в разі чого — піти по воді. Це — Зрілість.

Якщо...

Якщо запарюєш чай із квітів, то скільки б їх різних не підсипав, коли там є бодай рісочка бузинового суцвіття, то запах бузини переб'є всі інші пахощі зілля. Якщо в збірній сумішці ягідного варення (так воно найсмачніше), є дрібка ягід калини, то смакова перемога за нею.

Якщо замішуєш хліб на опарі, присмачуючи тісто коріандром, анісом, кмином і куміном, кунжутом, горіхами, насінням льону, кропу і цибулі-чорнушки, — й додаси на кінчику ножа меленого кардамону, будь певен, що кардамон приглушить усі інші прянощі; мало того — підкреслить, підтемнить житній тон хлібини.

Якщо вкинеш у воду жменьку ягід, розкраяне яблуко, огірок чи іншу садовину або городину, то вода стане м'якшою, чистішою, смачнішою і здоровішою.

Якщо розв'яжеш вузлик, то коли при цьому легенько дути на нього, зав'язь одразу піддається; так само і з гудзями життя — видихай свої клопоти і гризоти разом із повітрям і побачиш, що поволі розплетуться самі собою.

Якщо вирішив робити щось, то роби це вже, бо потім будеш шукати час, вибирати час, наздоганяти час, а зроблене щось невчасно майже те саме, що незроблене.

Якщо хтось тебе любить і поважає, і десь якось від когось ти почув, що він сказав про тебе незугарну, неприємну правду, то ця ложка правди, як дьоготь, огірчить бочку ваших солодких стосунків.

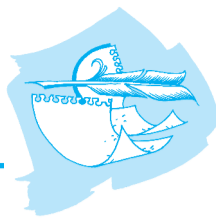
Якщо посилено думаєш про когось і тобі здається, що про тебе не думають, то починаєш думати про нього ще більше і хотіти ще дужче, аби він думав про тебе.

Якщо в твоє життя входить кохання, чин служіння, дух творчості — себто Бог, — то будні твої стають днями світлящими, бо з них, як полуда з очей, спадають облудні сумніви, безвір'я, страх, жадібність, задрість.

Якщо писати просто неба, під деревом, при куцах дикої ружі, над потічком, опустивши босі ноги в траву, — то шум листя, дзюрчання води, шебетання птахів, запах квіття і свіжість зелені дивним чином переходять у письмо і поселяються між рядками, дихаючи разом із словами...

Свято, яке завжди...

Тепер, коли гаджети переповнені посланнями мерехтливих ялинок, Дідів Морозів, сніговиків, фігурних свічок та іншої синтетики зі стандартним набором слів, мені згадався той давній вечір

“Що читаєш?” — запитав він.

“Праздник, который всегда с тобой”. Так називається книжка. По-нашому — “Свято, яке завжди з тобою”.

“Про що?”

“Про кохання і дружбу, про розваги і подорожі, про творчість і задушевні бесіди, про застілля, вино та інші приємні речі. Одне слово, про свято душі, яке завжди з тобою”.

“Овва”, — всміхнувся він.

“А що, хіба ні?”

“Я завжди гадав, що свято душі — це коли воно не просто з тобою, а в тобі”.

“Так, але його, свято, мають ділити з тобою інші. Ви ж самі казали: багатий не той, хто має щось, а той, хто має когось...”

“Не плутай святе з грішним. Гостина, чи як ти кажеш, застілля — це зазвичай пересичення з кимось за столом. Праздник — це провадження традицій, пошанування пам’ятної дати чи імені. А свято — це освячення часу, в якому стоїш, стан душі, себто — присутність у ній духа”.

“Ви особливий філолог. Знавець прихованого змісту слів”.

“Радше — довець слів”.

“Ви філософ”.

“Радше — любомудр”.

“А яка між ними різниця?”

“Невелика. Філософи люблять мудрі бесіди про душу, а я шукаю Дім душі”.

“Все-таки добре, що я зустрів таку людину, як ви”, — розчулено мовив я.

“Буде ще ліпше, коли зустрінеш самого себе...”

За розчакнутими віконниця-

ми згасав день. Надходив тихий вечір, наче принесене янголом свято душі.

Люблю...

Люблю дух старовіку біля коминка в гірській хижі, що загубився в снігах, як у снах.

Люблю невизначне, як обіцянка жінки, шептання молодого вина в бочці.

Люблю пташині голоси оп’ятій ранку — наче осколки неба сиплються на землю.

Люблю, коли вранішня трава м’яно холодить босі ноги — може, тому й називається холодна м’ята.

Люблю, коли павутина — богородичне прядиво — чіпляється за вії, ніби підказуючи: зупинись, оглянься — ти на місці, і диво з тобою.

Люблю печену картоплю, запхану в рукавицю, щоб дочасно пом’якла.

Люблю втомлено-впокорений шурхіт списаного аркуша.

Люблю світло за фіранками чужих вікон — воно різне, як і тайни, що там живуть.

Люблю тримати в руках ваговиту в’язку ключів — їх чомусь завжди більше, ніж замкнених дверей.

Люблю гортати старі книги — від них віє влечаним, відстояним споєм.

Люблю годувати вогонь, що, як пес, коли він ситий, то вірний тобі і з ним ніколи не буває самотньо.

Люблю польові роздоріжжя, де кожна з доріг виявиться цікавою, бо ми — збирачі доріг.

Люблю довгі літні дні, коли, здається, ростеш разом із травами й деревами.

Люблю в натовпі зустрітись з очима незнайомки, в яких одночасно прочитаєш, що було, що є, що могло би бути і чого не буде ніколи.

Люблю розкіш лінощів недільного дня — найсолідше з медитацій.

Люблю безпричинний дитя-

чий сміх — значить, янгол поблизу.

Люблю роздивлятися лишайники на камені — найдавніший живопис світу.

Люблю казки — вони допомагають розібратися з хаосом реального життя.

Люблю писати історії, в яких слова грають, як інструменти в оркестрі. Історії, в які можна увійти й жити там.

Люблю запаморочливий запах ладану, який нагадує, що священний дар життя — з тобою.

Рукотвори Яни Дочинець

Любов ГОЛОТА

Тільки на Великдень, на Миколая, на Різдво деякі заповітні дитячі бажання обертаються пряничними ангеликами, сніговичками чи зайчиками. Гладенькі, аж лоскитні фігурки в руках, неймовірний медово-імбирний запах, солодкий доторк до вуст — і... Ні, майже ніколи діти не наважуються ось так, одразу, відкусити й жувати те, що сприйнялося як диво, казка, радість. Пряник розглядають ще й ще, тримають в неабиякім пошанівку, інколи й кілька днів. Смаколик стає чи не найголовнішою ознакою свята. І лише тоді, коли гаснуть новорічні вогники на ялинці, — володар набирається духу, заплющується й смакує, надовго запам’ятовуючи післямак цьогорічного свята...

Ім’я Яни Дочинець з’явилося в колі моїх друзів завдяки знайомству в соціальній мережі. Розглядаючи на її сторінці світлинки її пряничних рукотворів, я відчула, що Яна створює для малих і дорослих особливий світ, і він — прекрасний. За смішними й зворушливими фігурками, зліпленими із солодкого тіста і загартованими в печі, за малюнками помадкою й шоколадом живемо ми самі, але живемо без зла, гордощів, задрощів, живемо на повну, не приховуючи своїх фантазій і бажань, не соромлячись казок, які склали й забули в

дитинстві. Люди у Яни Дочинець спокійні й радісні, а мила казкова живність — оптимістична, бо гріх було би думати, що всі ці шедеври банально з’їдаються: мистецтво має жити!

Звичайно ж, ви, дорогі читачі, здогадалися, що Яна Дочинець — донька славного письменника Мирослава Дочинця, чий твори перекладені багатьма мовами, мають переконливі наклади в Україні й відзначені багатьма літературними нагородами, зокрема й Національною премією імені Тараса Шевченка. Читаючи на сторінках Фейсбука шедевральної новели Мирослава Дочинця, які сприймаю як світлі посили добра від любомудра і гранослова, я раптом зрозуміла, що креативні рукотвори Яни Дочинець підтверджують та унаочнюють те, до чого нас залучає її батько-письменник — природність, дитинність, спокійна сила і чистота душі.

Віртуальне знайомство з Яною Дочинець і її красивим і корисним талантом на повернуло мене на думку запропонувати нашим читачам рубрику “Знайомство в мережі”. Адже так ми зможемо переповісти ті цікаві історії з життя людей, які вони сміливо довіряють своїм сучасникам, оприлюднити новинки поезії й прози, занотувати те, що і є спільним щоденником українців третього тисячоліття.

"Ми змагались поміж собою передусім знаннями про свій край..."

— Степане, то як академік виростає-зростає?

— У кожній людини місце народження викликає впродовж всього життя незбагненне емоційне піднесення, щось особливе і незрівнянне. Адже саме тут тебе матуся привела на світ, тут тобі було дароване життя, тут твої рідні почули вперше твій голосочок.

Я зростав у багатодітній бойківській сім'ї, матуся привела нас десятеро на світ, а я був середульшим. Авторитет батьків, старших у сім'ї був безапеляційним. А їхні щоденні буденні вчинки, святкові сімейно-родинні ритуали мали педагогічну місію без настанов.

— Що запам'яталося найвагоміше з тих років?

— Стиль поведінки московських окупантів, їхня безпрецедентна дикість і немилосердність до місцевого населення — передусім. Уже в 5-6 класах я обурювався несправедливому арешту татуся. Причому — неодноразовому. І вмощувався у мені гнів, яєсь дитяче бачення помсти, але ще, звісно, на рівні дитячого протесту. Запам'яталося мені, 5-річному хлоп'яті, тоді ще неусвідомлене сприйняття, коли березневої днини побачив кризь вікно двох дорослих чоловіків, які несли якісь пакунки. Я й раніше чув таке слово — "тато", змісту якого ще не розумів, але від якого віяло якоюсь ласкою. Коли частував мій ровесник крайцем купленого магазинного хліба, що приносив йому тато, що працював на колії і мав змогу придбати небувалій тоді делікатес, то я тата уявляв не інакше, як смачною хлібиною. Так-от, яєсь чую голосний крик матусі, вереск старших братів, сестрички: "Тато йде із стриком!" Незабутня мить! Адже мені було лиш півроку, як мого татуся енкаведисти заарештували як "бандпосібника" і "кулака" на стандартних 10 років. Але після смерті Сталіна багатьох в'язнів повернули до родин.

Часто спливає у пам'яті епізод мого знайомства з абеткою. Я ніяк не міг збагнути, чому мої брати і сестрички, і відходячи, і повертаючись щодня додому, вечорами, при ляллі, гортали якісь книги, щось із них вичитували і писали. А зі мною ніхто не мав часу гортати книги, щось розповідати. З притиском у голосі говорили: "Ще малеча. Підеш до школи, де й будеш гортати Буквар". Я не вгавав — крадькома витягував із полотняних торбинок якісь книжечки та розглядав і щось писане, і мальоване. І, як з'ясувалось, зовсім недарма. Здивував насамперед матусю, яка навчила мене промовляти "Отче Наш" і показала мені у молитовнику, на якій сторінці молитва надрукована. І яке ж було її здивування, коли я, знаючи "Отче Наш", вишукував відповідні літери у надрукованому тексті. Тож у першому класі мені доводилось марнуватись, бо весь "Буквар" знав майже на пам'ять.

— А як вас учили у Волосняківській школі?

— Та як? Мало хто з учителів звертав особливо увагу на якість освіти сільської малечі. А я пізнавав світ у його багатобарвності, різноманітні історичних процесів, існуючих традицій, подій, фактів при захопленому читанні художньої літератури. Спочатку читав будь-що, аби була хоч якась книжка. А потім вишукував історичну, пригодницьку... У сіль-

Академік НАНУ Степан ПАВЛЮК: «Бог дасть віку і долі для України»

Національній академії наук України 2018-го — 100 років. Директорів Інституту народознавства НАНУ академікові НАНУ Степанові Павлюку — 70. А Інституту, який він очолює, — 25.

Про те, як хлопчина із села Волоснянка Сколівського району, що на Львівщині, йшов і дійшов до звання академіка, про те, якими науковими досягненнями у столітній ювілей НАНУ може похвалитися колектив Інституту народознавства НАНУ, в розмові з академіком Степаном Павлюком, з яким ми знайомі понад 40 років.

ській бібліотеці першу книжку попросив — і бібліотекарка дала мені її, ще тоді, в першому класі.

— А найвищі ступінь від кого отримав?

— Від брата Михайла, якому поталанило на виняткового вчителя — не лише як історика, а й на вишукану особу — Григорія Дем'яна, коли Михайло відвідував старші класи у Славській середній школі.

Григорій Дем'ян був одержимий, прагнув надавати діточкам ще тоді, в умовах радянських репресій, такі знання, щоб вони формували нових довбушків, кармелюків, бандер-бунтарів і провідників на визволення свого народу з неволі. Братова наполегливість — прихилити мене до розуміння і вивчення правдивої історії України — була невмолімою. Я, шестикласник, змушений був прочитувати товстезні книжки, та ще й до прочитаного готувати десятки запитань.

Але найбільшу науку на все життя передала мені моя матуся — науку любові до всього рідного — родини, народу і Батьківщини. Вчила мене бути благородним і милосердним.

— Степане, відчуваш, що це вдалося твоїй мамі?

— Матуся оповідала про героїку Довбуша, часто зі сльозами на очах — про одержимість і мужність лісових повстанців, про їхню безстрашність і найвищу самопожертву.

Матуся страху не відчувала. І тепер я розумію, чому: адже на її очах керівник НКВД району

савши від неї масу рідкісних балад, пісень, коломийок, а також дивувався винятковою фольклорною пам'яттю мій колега-односельць, доктор філологічних наук Василь Сокіл, який уклав книгу фольклорних записів "Пісні Параски Павлюк".

— Що Тобі ще запам'яталося з Твоїх життєвих кроків?

— Вагомою педагогічною школою стала для мене праця інструктора з туризму у літньому таборі "Полонина", що у селищі Славському, керівником якого був Григорій Дем'ян. Багатоденні походи з однолітками, інколи — й по десять днів, по Карпатах, зокрема — маршрутом до Говерли, також виховували в мені особливий стан відповідальності. Набував організаційних навичок, які в житті ще не раз знадобилися. Для пластуна було обов'язковим знайти адекватне вирішення за будь-яких складних обставин. Плекалась вірність у товаристві, базованому на високих християнських моральних і етичних засадах. Бог і Україна — понад усе!

Вчителював у селі Сможе, що на Сколівщині, в якому часто бував Ю. Пілеуський. Вчителюючи, не міг покинути свою пристрасть — стрибки на лещатах із трампліна та біг по 15 км, що називалось двоборством. Узимку мандрував всією територією колишнього Радянського Союзу у складі збірної України як чемпіон України, здобувши цю звитягу на спортивних майданчиках селища Ворохта, що неподалік від Яремча.

"Колектив Інституту зумів мобілізуватися на реалізацію Державної програми..."

— Таким чином Ти вступиш до Львівського університету людиною, яка вже знала про Бога і Україну і могла скеровувати до цього інших.

— Так, від 1967 року почалася романтика студентського життя, вимріяна довгими, як мені здавалось, роками. Став осидючим — і з'явилося задоволення від навчання, оскільки спочатку переживав, чи буду успішним у навчанні. Підтягнув на добрий рівень знання німецької мови, додатково вивчив польську, бо задумав всерйоз займатись дослідницькою працею, звичайно ж, — із героїчного минулого України. Прагнув пізнати опришківський рух із його ідеями проти польського гноблення. Відомий дослідник опришківства у Карпатах професор Володимир Грабовецький порадив мені уважно придивитися до маловивченої теми, яка стосувалася козацьких повстань наприкінці XVI століття, і до всього, що стосувалось козацьких збурень до Хмельниччини. Моя проба дослідницького пера вилітала у курсову роботу, яку й успішно захистив. А мої ровесники з хімічного факультету, прочи-

тавши той "курсак", поширили його між студентами.

— То це так перший Твій науковий твір з'явився?

— Так, і цим дорогим мені. А як мене втішили первістки у районній сколівській газеті про моє сумлінне дослідження про могилу Святослава, що поблизу Скольного, у якому визначив час загибелі князя Древланської Землі Святослава від найманців братовбивця Ярополка, та рецензії на книгу Большакова про перше видання Шевченкового "Кобзаря", опублікованої в авторитетному літературному журналі "Жовтень" при його головному редакторіві, блискучому українському прозаїкові-романісту Роману Федоріву.

— Твій шлях у професійну науку складався непросто?

— Про це можна було б багато говорити. Працював у медичному інституті, в Державному музеї етнографії та художніх промислів АН УРСР, де за три роки підготував кандидатську. Захищав її у Мінську — 1983 року в Інституті етнографії та фольклористики Білоруської Академії наук...

Із часом "у люди" виходили антихристи, руйнівники церков і храмів... Вселяв надію Горбачов. У Львові різко проявились вчені академічних інститутів, зокрема Інституту суспільних наук, і творча інтелігенція. Наш осередок із десятих осіб розробив тактику і програму легалізації Народного Руху як громадської структури. Підготовлений старт передбачав залучити дисидентів — братів Горинів, Івана Геля, В'ячеслава Чорновола, Михайла Косіва, а з провідних учених — Михайла Голубця, Ігоря Юхновського, Ореста Влоха, з-поміж письменників — Романа Федоріва, Романа Іваничука та ін. Зустрічі були блискучими. Ми були окрилені!

— А влада як поводилась?

— Дивно, але влада про оформлення Руху дізналась лише наступного дня. Дія відбувалась у Пороховій вежі, зовсім під боком обкому партії. Але вдалося! Тактичний хід з інкорпоруванням дисидентів у Президію Руху був успішним — у такий спосіб стала легалізація Хельсінської спілки. Це був 1988 рік.

Створена 1989 року мережа громадського об'єднання Рух стане успішним народним політичним проектом. Велика Рада Руху вдало згуртувала інтелектуальні сили, які зуміли, будучи обрані у Верховну Раду ще УРСР, юридично оформити державну незалежність України, створити реальну основу її економічного, культурного, духовного й політичного розквіту.

— Ти по якому району балотувався у народні депутати України?

— Мені випав Сколівський і Турківський райони Львівщини, звичайно. Були проблеми, але пройшов. Виборчий процес підтвердив, що мої бойки прагнуть волі і соціальної справедливості. Це була революція в душах, у свідомості, хоча, якщо чесно, наслідки її були ще за обрієм. Понад тридцять сіл зорганізувалися в рухівські осередки. З цього приводу я навіть піджартовував: у Карпатах вдалося відновити опришківський рух і дух.

— Коли почалася Ваша співпраця з цим колективом?

— З 1993 року. Спочатку як продюсер звукозаписів класичної музики я організував близько 60-ти записів українського та світового репертуару, що на той час було найбільшою кількістю звукозаписів серед усіх симфонічних оркестрів колишнього СРСР. Водночас, як помічник художнього керівника-головного диригента НСОУ, брав активну участь в організації великих гастрольних турів оркестру до Гонконгу, Австралії та Великобританії.

У 1998—2000 роках працював заступником генерального директора-художнього керівника НСОУ, організував у Києві понад 100 концертів із провідними вітчизняними солістами та диригентами, а також із визнаними світовими зірками — М. Кабальє, Ж. Каррерасом, М. Леграном, “Electric Light Orchestra”. Водночас здійснив близько 40 записів оркестру для серії “American Classics”.

У червні 2006 року повернувся до Національного симфонічного оркестру України вже як директор. Упродовж наступних років організував низку концертних турів до багатьох країн, провів ювілейні концерти до 90-річчя НСОУ в Києві та областях України. Забезпечував виступи колективу у складі офіційних делегацій в Астані, Лондоні, Амстердамі, Празі, Братиславі та Страсбурзі. Заснував Українсько-американський музичний фестиваль у Києві, який відбувся у 2007, 2008 і 2009 роках. Протягом останніх років виступаю продюсером записів оркестру: фолк-опери Євгена Станковича “Цвіт папороті”, ораторії “Страсті за Тарасом”, усіх скрипкових концертів та інших творів цього композитора, усіх скрипкових концертів Мирослава Скорика, усіх симфоній Бориса Лятошинського, а також симфоній Л. Бетховена та Д. Шостаковича.

— Яку основну мету ставить перед собою оркестр?

— Пропаганда вічних цінностей, любові до життя, до музики,

Олександр ГОРНОСТАЙ: «Українська публіка — найвдячніша»

Національний заслужений академічний симфонічний оркестр України — один із найвідоміших у Східній Європі симфонічних колективів. Наприкінці року цей колектив відзначив своє сторіччя. Про історію і сьогодення оркестру наша розмова з його генеральним директором Олександром Горностаєм.

до людей. Популяризація української музики і кращих зразків світової музичної культури. Виховання дітей і молоді, які навчаються музики, відвідують наші концерти, самі прагнуть потрапити до нашого колективу.

Кожен із наших 100 музикантів робить те, що може і повинен робити. У нас не престижно грати погано. Кожен має внутрішню дисципліну і розуміє, що якщо зіграє погано, то підведе товариша.

— Чим запам’ятався 2017 рік?

— Рік насиченіший на події ніж попередні. Дали 38 концертів у Китаї, 44 в США, 8 у Німеччині, численні концерти в Києві й Україні. Він завершився на мажорній ноті. Нас укротре запрошують до США, Німеччини, знову їдемо до Китаю. А це значить, що ми там добре працювали, піднесли честь України.

2017-го виповнилося 75 років від дня народження Євгена Стан-

ковича. Дали два концерти — один філармонійний, другий — у рамках “Київ мюзик фесту”. Випустили компакт-диск із творами композитора. Крім цього дали два концерти до 80-річчя Валентина Сильвестрова. Під час фестивалю “Прем’єри сезону” виконували новітні твори сучасних українських композиторів.

— Ви буваєте з гастролями в різних країнах. Чи відрізняється публіка, яка приходить на Ваші концерти?

— У кожній нації свій темперамент. Скажімо, в Іспанії чи Португалії емоційна публіка, у Німеччині чи Великобританії, на перший погляд, стриманіша. Та найбільше любимо українську публіку. З великим задоволенням беремо участь у безкоштовних паркових концертах, нас чекають у регіонах (на жаль, там буваємо рідко). Український глядач — найвдячніший глядач у світі.

— Чим запам’яталися минулорічні гастролі?

— У Китаї на сцені було 112 музикантів. Виступали в найбільших залах Пекіна, Шанхая, Ханчжоу, Шеньчженя. 2017 рік зустрічали на півдні цієї країни. За 70 днів гастролей у США проїхали понад 30 тисяч кілометрів, переважно на автобусі, починаючи від Флориди і закінчуючи Каліфорнією і Сан-Франциско, побачили 26 штатів Америки.

Спілкувався
Едуард ОВЧАРЕНКО

Валентина АНТОНЮК,
професор Національної консерваторії, заслужена артистка України

Вивчення плідного творчого доробку Івана Максимовича Лисенка, — журналіста, поета, перекладача, літературного критика, мистецтвознавця, енциклопедиста, краєзнавця, культуролога, — спонукає до осмислення процесів кристалізації знань про українську національну культуру та розмаїття способів дозрівання майбутніх наукових концепцій. Відомі його дослідження творчості Марусі Вольвачівни, Миколи Вороного, Майка Йогансена, Юрія Клена, Олександра Коржа, О. Лана, Євгена Маланюка, Олександра Олеся, Тодося Осьмачки, Р.-М. Рільке в контексті їхньої доби, що суттєво збагатили літературознавчу скарбницю. Стосовно опусів Івана Лисенка про українське вокальне виконавство, зазначу, що часом навіть професійні музикологи не встигають помічати й оцінювати значущість якихось і на перший погляд, непомітних, але істотних тенденцій, які передують тим чи тим змінам у царині естетики й стилістики співу. Все це звучить

Іван Лисенко та його енциклопедія української пісні

у розмислах Івана Лисенка про мистецтво українських співаків, кожному з яких є об’єктивна, незалежна й неупереджена порівняльна оцінка щодо різних періодів їхньої слави та падіння. За кожним нарисом — напружене тривале листування, пошуки істини. Загалом автор присвятив одному лише “Словникові співаків України” (К.: Рада, 1996. — 354 с.) та енциклопедичному виданню “Співаки України” (К.: Знання, 2011. — 629 с.) 35 років напруженої пошукової праці, ввівши до простору української національної культури безліч забутих імен. За головний критерій відбору брав, за його власним зізнанням, вагомість внеску співака в мистецтво. Вражає музично-фахова обізнаність Івана Лисенка — професійного філолога, до нестями залюбленого у спів; його вільне володіння українським вокальним тезаурусом, який він значно збагатив. Шкода, що в нас не навчають на музичних журналістів, — це, скоріше, покликання. А професійні музикознавці, на жаль, часто ігнорують сучасних виконавців і композиторів, орієнтуючись на

апробовані класичні зразки. Чи не тому самі вокалісти вимушені кваліфіковано оцінювати й описувати спів (Борис Гмиря, Богдан Гнидь, Михайло Голинський, Віктор Женченко, Сергій Козак, Іра Маланюк, Анатолій Мокренко, Олена Муравйова, Лариса Руденко). Вдаюся до цих прикладів, наперед відповідаючи опонентам заслуженого діяча мистецтв України Іва-

на Лисенка, які закидають йому відсутність професійної музичної освіти. Так, своїми знаннями в галузі музичного мистецтва він зобов’язаний самоосвіті та навчанню в Народній консерваторії КДК ім. П. І. Чайковського. Справді, в деяких (особливо ранніх) його музикознавчих есеях трапляються неологізми й неточності, але за всім написаним немає жодного лукавства чи зловмисництва, необ’єктивності чи неморальності, а постає дбайливо збережена гідність і добра воля всіх сторін правдиво зафіксованої історії чужого життя в мистецтві; присутній високий дух журналістської етики. Його ерудиція придалася редакції Української Музичної Енциклопедії ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ (тільки для 2-го тому написав 240 статей!).

Нині вітаємо шановного Івана Максимовича Лисенка з виходом ґрунтовного видання “Енциклопедія української пісні” (Житомир: ПП “Рута”, 2017. — 368 с., наклад — 100 примірників). Принцип упорядкування цього справді енциклопедичного видання — та-

— Вистачає проблем?

— Питання, яке не вирішується десятиліттями, — побудова нової концертної зали в Києві. Змінюються президенти, уряди, однак ніхто не хоче перейматися цим питанням. А від нього залежить багато. Починаючи від комфортного приміщення для репетицій до можливостей запрошувати виконавців, оркестри, ансамблі. Рідко їздимо Україною, бо не маємо фінансування.

— Ви часто буваєте за кордоном. Можете порівняти, як ставляться до культури там, і як у нас.

— У нас культура, на жаль, не на першому місці. А в більшості цивілізованих країн вона формує свідомість нації. Там існує верховенство права, тому закони про культуру реально працюють. А в нас такого верховенства немає, і культура перебуває на узбіччі.

Мають бути закони, які б регулювали можливість залучати додаткові кошти. У нас є закон про культуру, але преференції для меценатів у ньому не прописані. На Заході, якщо ти платиш один відсоток свого доходу на культуру, то він тобі списується з податку. Там самі платники податків вирішують, куди спрямувати ці кошти. Було б доречно запровадити таку систему і в нас.

Ми об’їхали з концертами мало не весь світ. А в Україні з гастролями буваємо дуже мало. Коли наш колектив святкував своє 90-річчя, то мали лише 8 гастрольних концертів. Сподіваюся, що врешті здійсниться моя багатолітня мрія і ми побуваємо в усіх областях нашої держави. Ідея полягає в тому, аби протягом жовтня-листопада зробити три тури — захід, центр-південь і схід. Очевидно, будуть три різні програми. На завершення два концерти у Києві — один в Національному палаці мистецтв “Україна”, другий — у Національній філармонії України. Хотілося б також створити документальний фільм про наш оркестр і видати буклет.

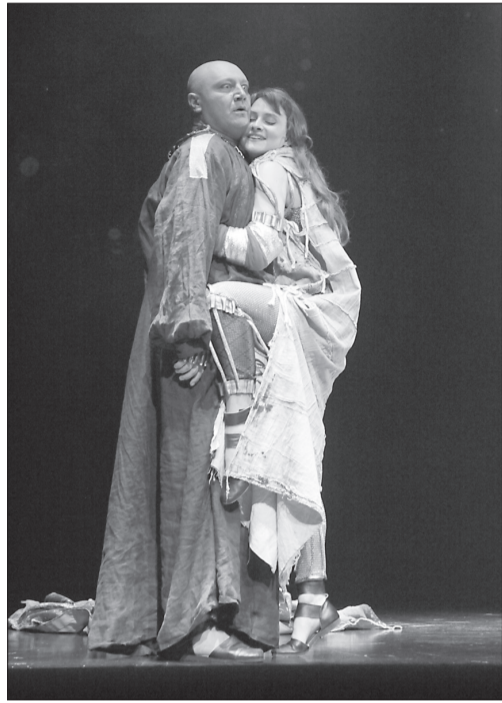

П'єса “Майстер Сольнес” написана 1892 року, а перша прем'єра відбулася 19 січня 1893 року в Берліні. Цей твір маловідомий українському глядачеві, тому коротко зупинимось на його сюжеті. Успіх архітектора Халвара Сольнеса (заслужений артист України Дмитро Суржиков) розпочався з пожежі, під час якої згорів будинок його дружини Фру Сольнес (заслужена артистка України Катерина Кістень) і який став непрямою причиною смерті її двох синів близнюків, які були ще немовлятами. З побудовою власного будинку в Сольнеса розпочався період процвітання. Не дивлячись на відсутність архітектурної освіти, його справи пішли вгору. Але Сольнеса мучила таємна провина за те, що він свого часу бажав цієї пожежі (побачив тріщину в пічній трубі, але не поспішав її ремонтувати); страх перед юністю, якій доведеться поступитися місцем. Юність — це насамперед Рагнар Брувік (Нікіта Подлесний), син колишнього архітектора Кнута Брувіка (народний артист України Ярослав Гаврилюк), а нині співробітника Сольнеса. Рагнар також вступив на службу до Сольнеса слідом за своєю нареченою Каєю Фослі (Поліна Снісаренко), яка закохалася в Сольнеса. Сольнес використовує її почуття задля того, аби тримати Рагнара при собі. Кнут Брувік, який серйозно хворіє і незабаром помре, просить Сольнеса дати позитивний відгук на самостійний проект Рагнара, але той відмовляється, не бажаючи давати дорогу своєму підлеглому.

Ситуація стрімко змінюється з появою гості, молодої дівчини Хільди Вангель (Дар'я Баріхашвілі).

Ібсен у космічному кораблі

Кожна нова постановка заслуженого діяча мистецтв України, директора-художнього керівника Київського академічного Молодого театру Андрія Білоуса нагадує цікавий кросворд, розгадавши який, глядач зможе зрозуміти, що хотів сказати режисер. Багато над чим змушує замислитися і його нова робота — фантастична мелодрама “Місто сонця” за мотивами п'єси Генріка Ібсена “Майстер Сольнес”.

Десять років тому, коли вона була ще школяркою, Сольнес збудував башту на новій церкві в її селищі, за звичаєм він повісив на башту вінок. Після цього пообіцяв дівчині, що через десять років викраде її, зробивши принцесою, і подарує їй королівство. Тепер Хільда сама повернулася за обіцянним.

Молода енергія Хільди надихає Сольнеса. Йому здається, що

тепер він зможе протистояти юності у союзі з юністю. На прохання Хільди, він дає позитивний відгук на проєкт Рагнара і відмовляється від його і Каї послуг. Нарешті, знову ж за покликом Хільди, він, не дивлячись на схильність до запаморочення, намагається повторити свій подвиг десятилітньої давнини. Підіймається будівельними ризиками для того, щоб повісити вінок на башту шойно добудованого його власного будинку. Він дає обіцянку, що якщо зможе це зробити, то, коли спуститься, поцілує Хільду і вони попрямуватимуть спільно будувати повітряні замки. Йому вдається виконати лише першу частину замисленого. Повісивши вінок, Сольнес падає і розбивається.

Приємно вражає виконавський склад. Усі актори немов злагоджений оркестр, у якому кожен гармонійно доповнює один одного і не можна виділити когось окремо. Дуже вдало дібрані музика і світлові ефекти.

Володимир ЗАВАЛЬНЮК

«Кожна вистава як перша і остання»

Володимир Завальнюк — актор, режисер, організатор і художній керівник київського театру “Перетворення”. Поставив десятки вистав у театрах України та за кордоном. Нещодавно митцю виповнилося 55 років. Сьогодні пан Володимир — гість “СП”.

— З чого почалася історія Вашого театру?

— Ще з 1986 року створюю свої театри-студії. Проте більшість із них досить швидко припиняли своє існування. Я збирав людей, ми репетирували, в результаті чого народжувались чудові вистави, а потім кожен йшов своїм шляхом. Так створили кілька театрів-студій. Паралельно працював у державних театрах.

Початком створення свого театру вважаю 1992 рік, коли відбулася прем'єра вистави “Український вертеп”. Із цієї постановкою об'їхав чимало країн, став лауреатом багатьох міжнародних фестивалів.

Це Галаганівський вертеп. Текст, що датується XVIII століттям, я знайшов у тоді ще домашньому музеї Івана Гончара. Він дозволив переписати з журналу “Киевская старина” діалоги й музику. Все абсолютно автентичне. Структура вертепу XVIII століття повністю збережена. Проте є деякі відмінності. У XVIII столітті ляльки були статичними, ми ж, не порушуючи канону, змінили спосіб керування ними, що дало можливість актору “оживити” їх. Фонограму створили разом із хором Ігоря Іконника.

Створення театру, який існує зараз, почалося зі співпраці з Ганною Яремчук і Кирилом Булкіним. Перша наша вистава — “Ах, який я молодець” — модерна версія казки “Колобок”. Потім були “Саломея” О. Уайльда, “Жанна д'Арк. Дисконт?...” Ж. Ануя, “Гамлет”, “Приборкання норвільвої” та “Король Лір” В. Шекспіра, “Великий лях” Т. Шевченка, “Кумедний випадок” К. Гольдоні, “Третя молитва” Я. Верещака, “Маленький принц” А. де Сент-Екзюпері, “Яго” (за трагедією “Отелло”) В. Шекспіра, “Малюнок на замерзлому вікні” В. Даниленка та багато інших.

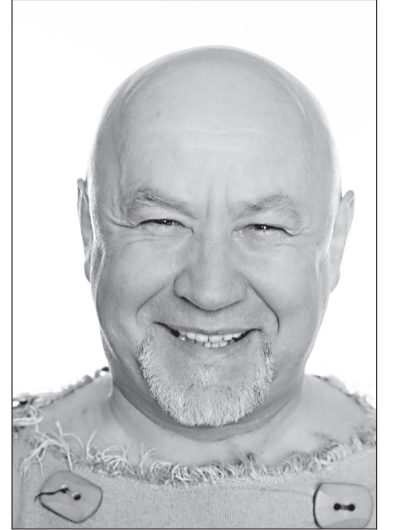
— Робота над виставами “Жанна д'Арк. Дисконт...” та “Великий лях” тривала напередодні Революції гідності. Чи вплинула суспільно-політична ситуація в державі на ці постановки?

— Твори В. Шекспіра, К. Гольдоні, Жана Ануя, Тараса Шевченка анітрохи не менш актуальні, ніж у наших сучасників. Людська натура протягом віків не змінюється.

Виставу “Жанна д'Арк. Дисконт?...” створено 2012 року. Це було передчуття тих подій, які потім змінили нашу історію.

А вистава “Великий лях” — справжня містика. Ми її почали створювати 2013 року. Коли робота над виставою закінчилася, почалися криваві події. Вразила точність пророцтва: сила Духу і прагнення Волі стали тими цінностями, перед якими ворог безсилий.

На жаль, ставлення до української культури не змінилося. Якщо до 2014 року при владі були злочинці, і ми розуміли, з ким маємо справу, то тепер влада має цивілізованіший зовнішній вигляд, однак внутрішня сутність та сама. Проте процес триває, і я вірю у зміни на краще.

2016 року наш театр побував на двох великих фестивалях. Один з них — Всесвітній Шекспірівський фестиваль у Шанхаї, який проводив Міжнародний інститут театру, куди я возив дві вистави: “Короля Ліра” і “Гамлет”. Чимало теплих відгуків наша труппа почула від президента Світового інституту театру, акторів і режисерів з Індії, Нідерландів, Великобританії, інших країн.

— Серед Ваших постановок запам'ятовуються “Кумедний випадок” і “Памела”. Що це за вистави?

— П'єса “Кумедний випадок” — одна з найулюбленіших моїх речей. Тому що це Карло Гольдоні з його колосальним талантом. Вистава створена в стилі театру дель арте. І хоча це театр масок, але вони настільки точно виписані, об'ємні, впізнавальні, що виникає величезне бажання грати цю комедію.

У Київському драматичному театрі “Браво” поставив виставу “Дорога Памела, або Як прикрити стареньку” за твором Джона Патріка. Спектакль уже багато років має незмінний успіх.

— Сьогодні Ваш театр активно співпрацює з Національним центром театралогічного мистецтва ім. Леся Курбаса.

— Час від часу ми тут грали свої вистави. А нещодавно долучилися до проєкту, куратором якого є Ярослав Верещак. За цим проєктом ми вже створили дві вистави — “Малюнок на замерзлому вікні” за новелою Володимира Даниленка і “Яго” за трагедією Вільяма Шекспіра “Отелло”. Третьюю частиною цього проєкту стане вистава за п'єсою Оксани Танюк, що має робочу назву “Виття німії вовчиці”, яка присвячена духу Майдану.

“Малюнок на замерзлому вікні” — перша моновистава молодій актриси Олени Мотовилової. Кожен педагог знає, яке це щастя, коли учень відкривається, росте.

— Кого з акторів Вашого театру могли б виділити?

— Дмитро Шпак — зосереджений, креативний актор з цікавим внутрішнім світом. Кирило Булкін, Олена Мотовилова, Ольга Чорна-Повознюк. А з Ганною Яремчук ми знайомі більше 12 років, у неї феноменальний характер, воля, хороший азарт до роботи. А ще — великий талант.

Сторінку підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО

Повірити в казку

Під час новорічно-різдвяних свят у Будинку культури СБУ відбулася прем'єра вистави “Неймовірні пригоди у Шоколадному королівстві” за п'єсою сучасного українського драматурга Неди Нежданой.

чайної країни нещасними. Хто може врятувати казкових персонажів? Справжніми героями стають звичайний хлопчик, онук ученого, хоробрий пес Гавкун і кмітлива Фея, які протистоять силам зла.

Діти поринають у вир пригод, ігор, танців, битв, віртуальної реальності та прекрасної музики. Персонажі потрапляють у незвичайні ситуації, в якийсь момент навіть здається, що все втрачено. Але, як це нерідко буває в житті, допомога з'являється звідти, звідки її ніхто не чекав. Разом з акторами глядачі здійснюють подорож Шоколадним королівством і дізнаються, хто ж заволодіє секретом шоколаду.

Постановники вистави — знаний режисер, заслужений діяч мистецтв України Дмитро Чирипюк і молода режисерка Марія Ясинська запросили до участі в цьому проєкті досвідчених акторів — Олексія Паламаренка і Олега Тернового з Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка, Валерія Шептекіту з Київського академічного Молодого театру, і зовсім молодих артистів — Петра Зузяка, Артема Шемета та інших. Вистава відбувається у формі інтерактиву. Святкову атмосферу допомагає створити музика Максима Шоренкова, а також яскраві запальні танці юних вихованців ансамблю “Пульс”.

**Шановні пані Любове
і колектив газети
“СЛОВО ПРОСВІТИ”!**

Прийміть щирі вітання з Новим 2018 роком та Різдом Христовим!

Бажаю Вам, Вашим родинам і всім просвітянам здоров'я, добробуту, подальшого творчого натхнення і втілення задумів!

Сердечно **ДЯКУЮ** за Вашу невтомну і плідну працю, особливо у цей важкий воєнний час, у відродженні й поширенні витоків історії, краси і мудрості українського слова в Україні і за її межами! Своім Словом Ви об'єднуєте талановитих та істинних патріотів нашої Батьківщини, пробуджуєте любов і шану українців до рідної землі, історії і культури, формуєте їх свідомість сьогодення і майбутнє — вільного і щасливого народу України. Таким мріяв бачити свій народ наш Геній Тарас Григорович Шевченко.

Миру, добра, злагоди і процвітання всім просвітянам і нашій рідній Україні!

**Мої побажання
вам на свята**

Зірка Божа щоб сяяла!
Радість людям дарувала.
Мир щоб був у Вашій хаті,
Щоб столи були багаті!

Щоб здоров'я в Вас було,
А в садах усе цвіло!
Бог завжди щоб був із Вами
Й Матір Божа з Янголами!

Вдячні ми за все Йому —
Царю і Господарю!
Радощів багато Вам,
Усім Божим діточкам!

Вітаю всіх маленьких українців зі Святами добіркою своїх поезій.

Друкувалася в літературно-мистецькому та публіцистичному журналі Співки українських письменників Словаччини “ДУКЛЯ”, журналі для дітей “ВЕСЕЛКА” Союзу русинів-українців Словаччини та в двотижневик Союзу русинів-українців Словаччини “НОВЕ ЖИТТЯ”.

Презентація моєї творчості відбулась в Україні, у Словаччині на радіо Молодих і на радіо Патрія Студія Кошиці в передачі “Клуб особистостей”.

Ірина МАЦКОВА,

член Співки українських письменників Словаччини м. Кошиці

Пташині зимові сні

Пора чудес

Прийшла зима. — Ура, ура!
Раділа снігу Дітвора,
І Кіт сірєнький теж радів,
Зловить сніжинку він хотів.

В снігу так грався і стрибав,
Що кожушок біленьким став.
Радів і Котик, й Дітвора:
— Зима прийшла — чудес пора!

А за вікном сніжок мете

А за вікном сніжок мете,
Зима до діток в гості йде,
І Новий Рік вона веде
Ще й подаруночки несе,
Яких чекають малюки,
З колядок тішаться вони,
Прикрасивши ялинку й дім,
Різдво стрічають любо в нім.

Сніговичок-добрячок

Жив собі Сніговичок,
Скільки років мав? Мовчок...
Сніговик був непростий,
Сніговик був чарівний.

В лісі він хатинку мав,
Де сніжинки малював
Всіх їх сріблом посипав
І ялинки прикрашав.

Сани він крилаті мав
І на саях тих літав.

Всіх дівчаток і хлоп'ят
З Новим роком він вітав!

А з вітанням подарунки
Всій малечі роздавав.
Ось такий Сніговичок,
Звали його Добрячок!

Найкращий різдвяний подарунок

Піду я до віконечка
І сяду вишивати.
Хустинку моїй Матінці
І рушничок для Тата.
Мала чарівна голочка
На полотно лягає
І візерунки нитками,
Веселками вкрапляє.
Ось тут Царівна-маківка.
А поруч є Барвінок.
Ромашки із Васильками,
Сплели віночок-диво.
Сніжок іде на вулиці
У танці все кружляє.
Ялинку вже прикрасили.
Вона вогнями сяє!
І лялечки, і коники
На дітлахів чекають.
Щоб свято починалося
Усі того бажають!
Як гарно із родиною
Різдво всім зустрічати!
Найкращий подарунок
Для мене — Мама й Тато!

Новорічна ялинка в лісі

Снігом білим і лапастим
Ліс укrywся, тихо спить...
Білєня малє, пухнасте
На Ялинку — скік! й сидить.

Вмить Ялиночка збудилась:
— Нєхай сяють вє вогні!
І сказали Звірі мило:
— Яка ж гарна у нас ти!

Ці сєрежки із калини
Ми робили залюбки,
І намисто з горобини
Ой, як личить жє тобі!

Всі гуртом їй заспівали,
Танцювали радо всі,
Подаруночки дістали —
Засвітїлися вогні.

Як жє гарно зустрічає
І радїє дїтворі
Новий Рік і всіх вітає
З Святєм казки і зими!

Пташині зимові сні

На деревах взимку сплять
Малі пташечки оці:
І синички, й горобці,
І вільшанки, й снігурі.

Дятли, сойки, шишкарі,
І ворони, і круки,
Галки, шиглики, чижі
І сороки-білобокі сплять,
Втомившись від роботи.

Сниться їм зелєне полє,
Де зернятк — ціле морє,
Там струмочк жєбонить,
Їх водичкою манить.

Всі співають на гілках
У квітучих у садах
І комашок ловлять в житі:
— Як жє гарно, любо жити!

Як жє гарно в лісі тім,
Де — родина вся і дім,
Тато, мама, бабця, дід,
Спить увєсь пташиний рід.

**ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

АНОНС

**Будьмо разом!
ПЕРЕДПЛАТА—2018**

**Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):**

Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 76

**на 1 місяць
на 3 місяці**

**14 грн 56 коп. на півроку
42 грн 25 коп. на рік**

**80 грн 90 коп.
159 грн 20 коп.**

**Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка**
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

**Шеф-редактор
Павло МОВЧАН**

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЦУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітнянської роботи

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп'ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор

279-39-55

Черговий редактор

Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

**вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001**

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

**Надруковано в ТОВ “Інтерекспресдрук”,
вул. Сім'ї Сосніних, 3.**

Загальний наклад у січні — 15 800

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій посилання на “Слово Просвіти” обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

